

การใช้นิทานพื้นบ้านในวรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยใหม่ : ตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตามใน วรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยเมจิและกะอิโง

เพ็ญพร แก้วฟูงวัช

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตามและบทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านในวรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยเมจิและกะอิโง โดยศึกษาผ่านตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม ในเรื่องสั้นที่ดัดแปลงมาจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง “โมะโมะตะโร” จำนวน 8 เรื่อง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1891 (ปีเมจิที่ 24) จนถึงปี ค.ศ. 1924 (ปีกะอิโงที่ 13) ได้แก่ “โอะนิโมะโมะตะโร” ของ โอะสะกิ โคโย, “อิมะโมะโมะตะโร” และ “นิงโยะคะตะอิบะนะฉิ” ของ เคียว โนะ ะระเบะอิ, “โมะโมะตะโรสะกุสะนะฉิ” ของ อิวะยะซะสะนะฉิ, “โมะโมะตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ, “โมะโมะตะโร” ของ ซะกะอิ โทะฉิอิโกะ, “โมะโมะตะโร” ของ มะทุซึมะระ ทะกะโอะ และ “โมะโมะตะโร” ของ อะกะตะงะวะ ริวโนะซุเกะ จากการศึกษาพบว่าเรื่องสั้นดังกล่าวนั้นมีการสร้างตัวละคร โมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตามแตกต่างกันออกไปโดยแบ่งได้ ตามช่วงปี ดังต่อไปนี้ 1) ช่วงปลายสมัยเมจิ เน้นการเขียนแบบเพิ่มเรื่องส่วนหลัง มีการปรับเพิ่ม-ลดตัวละครและสร้างตัวละครใหม่ 2) ช่วงต้น-กลาง สมัยกะอิโง นำเนื้อหาของนิทานพื้นบ้านมาใช้เหมือนเดิมโดยเน้นการดัดแปลงในส่วนของรายละเอียด 3) ช่วงปลายสมัยกะอิโง มีลักษณะการเขียนโดยเพิ่มเนื้อเรื่องทั้งส่วนหน้า และส่วนหลังของนิทานพื้นบ้าน และดัดแปลงภาพลักษณ์ของตัวละครให้ตรงข้ามกับนิทานพื้นบ้าน โดยผู้เขียนใช้นิทานพื้นบ้านเป็นโครงเรื่องหลักและดัดแปลงเนื้อหา ตัวละครเพิ่มเติมโดยมีวัตถุประสงค์ต่างกัน เช่น เพื่อให้เนื้อหาสนุกสนาน สะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และสังคม และสะท้อนถึงพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นต้น

คำ

สำคัญ

โมะโมะตะโร, ยักษ์,
ผู้ติดตาม, เมจิ,
กะอิโง

¹ นักศึกษา ปริญญาเอก สาขาภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยไอซาก้า ประเทศญี่ปุ่น

The Folk Tale using in Japanese Modern Literature: Focus on Momotarou, Demon and the Followers in Meiji and Taishou Period's Literature

Penporn Kaewfoongrungsi

Abstract

The aims of this research are to study the changing of Momotarou, Demon, and the followers' character and the roll of the folk tale through Meiji and Taishou period's literature by focus on Momotarou, Demon, and the followers' character in "Momotarou" Folk tale using short story for 8 stories between 1891 to 1924, which is "Onimomotarou" by Osaki Kouyou, "Imamomotrou" and "Nihongodaibanashi" by Kyou No Warabei, "Momotarouzokuhanashi" by Iwaya Sazanami, "Momotarou" by Kusuyama Masao, "Momotarou" by Sakai Toshihiko, "Momotarou" by Matsumura Takeo, "Momotarou" by Akutagawa Ryuunosuke. Through this research have found that the changing of Momotarou, Demon, and the followers' character can be separated into 3 period, which is 1) Last of Meiji period, almost adding the story in the last part and add or cut of the characters or making the new characters. 2) First and Middle of Taishou period, almost using the same story of the folk tale but change or add more details of the character. 3) Last of Taishou period, found the additional of first part and last part of the folk tale story and also changing the character opposite of the folk tale story. Though this study, Researcher found that the folk tale were changing the story for make the story more funny, show the history on those period or the human habit.

Key words

Momotarou,
Demon, the
followers, Meiji,
Taishou

1. บทนำ

นิทานพื้นบ้านนั้นเป็นเรื่องเล่าปากต่อปากที่เล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ มักพบการนำนิทานพื้นบ้านมาดัดแปลงหรือใช้เป็นส่วนหนึ่งในเนื้อหาวรรณกรรมสมัยใหม่ของญี่ปุ่นอยู่หลายเรื่อง เช่น “โอะโตะจิโสมิ” ของ คะสะอิ โอะซะมุ ซึ่งเป็นผลงานที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับกันดี นอกจากนั้นยังมีผลงานของนักเขียนชื่อดัง อะกุตะงะวะ ริวโนะซุกะ ที่ได้นำนิทานพื้นบ้านมาสร้างสรรค์ผลงาน ในเรื่อง “คะชิกะชิยะมะ”, “เคียวกุนตัน”, “ชะรุกะนิงซึเซ็น” และ “โมะโมะตะโร” อีกด้วย แต่ทว่างานเขียนเหล่านี้มักถูกมองว่าเป็นงานเขียนในเชิงล้อเลียน ขาดศิลปะด้านการเขียน และการนำแนวคิดต่างๆ มาใช้ในงานเขียน จึงทำให้ผลงานดังกล่าวไม่ได้รับความนิยมในการทำวิจัย แม้ว่าผลงานที่มีชื่อเสียง เช่น “โอะโตะจิโสมิ” จะมีการทำวิจัยจำนวนมาก แต่ยังคงขาดการวิจัยในแง่มุมมองของการนำเอานิทานพื้นบ้านมาดัดแปลงในวรรณกรรมสมัยใหม่ของญี่ปุ่นรวมถึงรูปแบบของการดัดแปลงดังกล่าว

นิทานพื้นบ้านนั้นแต่เดิมไม่มีรูปแบบตายตัวเนื่องจากเป็นเรื่องเล่าแบบ มุขปาฐะ ที่ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ หรือญาติในครอบครัวเล่าให้กับลูกหลานฟัง จึงมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหา ตัวละคร ฉากแตกต่างกันไปตามพื้นที่ และคนเล่าเรื่อง จนกระทั่งสมัยมุโรมะชิ (ค.ศ. 1550-ค.ศ. 1630) ช่วงระหว่างสมัยสงครามภายในจนถึงช่วงต้นสมัยเอโดะ เนื้อหาของนิทานพื้นบ้านจึงเป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น จะกระทั่งเริ่มมีการบันทึกเป็นตัวอักษรตั้งแต่ช่วงต้นสมัยเอโดะ เป็นต้นมา โดยนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” ได้รับการจัดให้เป็นหนึ่งในนิทานพื้นบ้านทั้ง 5 ของญี่ปุ่น (“โมะโมะตะโร”, “คะชิกะชิยะมะ”, “ชะรุกะนิงซึเซ็น”,

“ฉิตะกิริซุสุเมะ”, “ฮะนะชะกะจิอิ”) และได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงในบรรดาเยาวชน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของตำราเรียนญี่ปุ่นในสมัยเมจิที่ 20 (ค.ศ. 1887) หลังจากนั้นจึงมีการตีพิมพ์เป็นหนังสือสำหรับเยาวชน ไปจนถึงหนังสือภาพ จึงทำให้นิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” นั้นมีความใกล้ชิดกับครอบครัวชาวญี่ปุ่นอย่างที่สุด จนกระทั่งปัจจุบันนอกจากจะเป็นหนังสือภาพแล้วยังมีการนำมาเผยแพร่อย่างกว้างขวางผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และจัดเป็นนิทานพื้นบ้านที่นิยมนำมาดัดแปลงเนื้อหามากที่สุด

นับตั้งแต่ต้นนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” มีรูปแบบชัดเจน และเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปแล้วพบว่ามียกเขียนหลายคนนำเอานิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” มาดัดแปลงเนื้อหาเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคม หรือประวัติศาสตร์ในสมัยนั้น เช่น โอะสะกิ โคโย (尾崎紅葉), เคียวคุเต บะกิน (曲亭馬琴), ชะกะอิ โทะมิอิโกะ (堺利彦), อะกุตะงะวะ ริวโนะซุกะ (芥川龍之介) เป็นต้น จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” และวรรณกรรมที่ดัดแปลงมาจากนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” ที่ผ่านมา ผู้วิจัยแบ่งลักษณะงานวิจัยออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. การศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ เช่น นะเมะกะวะ มิชิโอะ² (滑川道夫) ศึกษาในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ นิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” เช่น หนังสือภาพอะกะฮง, นิทานเด็กเล่าปากเปล่า, นิทานพื้นบ้าน/นิทานเด็ก/นวนิยาย, หนังสือภาพ/การ์ตูน และข้อถกเถียงเกี่ยวกับโมะโมะตะโรผ่านมุมมองด้านวัฒนธรรมนิทานเด็กเป็นหลัก โอฟูจิ มิชิโอะ³ (大藤幹夫) ศึกษา “โมะโมะตะโร” ฉบับปรับปรุงทั้ง 5 ฉบับของ ชะสะนะมิ โดย

² 滑川道夫著 『桃太郎像の変容』、東京書籍、1981年3月6日

³ 大藤幹夫「巖谷小波「桃太郎」異稿考」『学大国文(45)』、2002、pp. 17-38

เปรียบเทียบรูปประโยคในแต่ละฉากเพื่อดูส่วนที่ถูกปรับเปลี่ยนหรือตัดออกไป มะทซึบะระ โนะริโกะ⁴ (松原哲子) ศึกษาคำที่นิยมใช้ในสมัยนั้น รวมไปถึงการเพิ่มปัจจัยใหม่ในเนื้อหาของเรื่อง “โมะโมะตะโร” ในหนังสืออะกะฮง/คุโรฮง/อะโอะฮง/คิโอะโรเฮียวจิ

2. การศึกษาเกี่ยวกับระบอบการปกครองด้วยทหาร เช่น โคะทะกิ ฮะรุโกะ⁵ (小滝晴子) ศึกษาเนื้อหาของ “โมะโมะตะโร” ที่เปลี่ยนไปหรือคงเอาไว้ภายหลังสงคราม เนื่องจากช่วงสงครามมีการนำเรื่อง “โมะโมะตะโร” มาใช้เพื่อส่งเสริมระบอบการปกครองด้วยทหาร แต่หลังสงครามช่วงหนึ่งมีการห้ามยุ่งเกี่ยวกับเรื่อง “โมะโมะตะโร” รวมทั้งการปรับเปลี่ยนเนื้อหาเพื่อไม่ให้เยาวชนเกิดความเข้าใจผิด

3. การศึกษาเกี่ยวกับการวิพากษ์วิจารณ์สังคม เช่น ฮิระตะ โคสะบุโร⁶ (原田光三郎) ศึกษาผลงานของอะกุตะงะวะว่ามีการสร้างภาพลักษณ์ของโมะโมะตะโรและยักซ์ให้มีลักษณะตรงกันข้ามเพื่อวิพากษ์วิจารณ์สังคม

4. การศึกษาเกี่ยวกับหนังสือภาพ เช่น ชะกะโนะ ยูโกะ⁷ (坂野陽子) ศึกษาปัญหาของแวดวงวรรณกรรมเยาวชนและหนังสือภาพ รวมไปถึงหนังสือภาพที่ดีโดยวิเคราะห์ผ่านประวัติศาสตร์ของหนังสือภาพนิทานพื้นบ้าน ซึ่งเน้นศึกษาเรื่อง “โมะโมะตะโร” เป็นหลัก โดยงานวิจัยสำคัญเกี่ยวกับ “โมะโมะตะโร” คือการศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” ของนะเมะกะวะ มิชิโอะ⁸ ซึ่งได้ศึกษาในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” ไม่ว่าจะเป็นหนังสือภาพอะกะฮง (赤本), นิทานเด็กเล่าปากเปล่า

(口演童話), นิทานพื้นบ้าน/นิทานเด็ก/นวนิยาย (御伽噺・童話・小説), หนังสือภาพ/การ์ตูน (絵本・漫画) และข้อถกเถียงเกี่ยวกับโมะโมะตะโร (桃太郎論考) ผ่านมุมมองด้านวัฒนธรรมนิทานเด็กเป็นหลัก

ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาในแง่การนำเอานิทานพื้นบ้านมาใช้ในวรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยใหม่ โดยบทความวิจัยนี้ผู้วิจัยจะเน้นศึกษาจากวรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยใหม่ซึ่งตัดแปลงเนื้อหาจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง “โมะโมะตะโร” ในช่วงสมัยเมจิ และทะอิโฌ จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ “โอะนิโมะโมะตะโร” (鬼桃太郎) ของ โอะสะกิ โคโย (尾崎紅葉), “อิมะโมะโมะตะโร” (今桃太郎) และ “นิฮงโกะตะอิบะนะมิ” (日本五大噺) ของ เคียวโนะวะระเบะอิ (京の藁兵衛), “โมะโมะตะโรโสะกุสะนะมิ” (桃太郎続話) ของ อิวะยะ ชะสะนะมิ (巖谷小波), “โมะโมะตะโร” (桃太郎) ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ (楠山正雄), “โมะโมะตะโร” (桃太郎) ของ ชะกะอิ โทะมิอิโกะ (堺利彦), “โมะโมะตะโร” (桃太郎) ของ มะทซึมุระ ทะกะโอะ (松村武雄) และ “โมะโมะตะโร” (桃太郎) ของ อะกุตะงะวะ ริวโนะซุเกะ (芥川龍之介) โดยศึกษาผ่านตัวละครหลักของเรื่อง ได้แก่ โมะโมะตะโร, ยักซ์ และผู้ติดตาม (สุนัข ลิง ไก่ฟ้า)

2. วัตถุประสงค์

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของตัวละครโมะโมะตะโร, ยักซ์ และผู้ติดตาม และการนำนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” มาตัดแปลงเพื่อใช้ในวรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยเมจิและทะอิโฌ

⁴ 松原 哲子「桃太郎」の物草双紙考』『實踐國文學 75』、2009年3月15日、pp. 34-43

⁵ 小滝晴子「ある日の「桃太郎」」『茨女国文 創刊号 39-43』、1989年6月20日

⁶ 原田光三郎「芥川龍之介における主体の問題：「桃太郎」を中心に」『論叢 国語教育学 (11)』、2015年7月31日、pp. 21-33

⁷ 坂野陽子「〈卒論〉絵本論：桃太郎を中心に昔話絵本を考える」『日本文学誌要50』、1994年7月9日、pp. 142-151

⁸ 滑川道夫著『桃太郎像の変容』、東京書籍、1981年3月6日

3. ตัวละคร โมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม ในวรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยเมจิและทอโฮโม

3.1 “โอะนิโมะโมะตะโร” (鬼桃太郎) ของ โอะสะกิ โคโย (尾崎紅葉)

“โอะนิโมะโมะตะโร” ของ โอะสะกิ โคโย ตีพิมพ์วันที่ 11 ตุลาคม ค.ศ. 1891 (ปีเมจิที่ 24) โดยสำนักพิมพ์อะกุบุนคัง (博文館) เนื้อเรื่องเป็นเรื่องเล่าต่อจากตอนจบของนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” โดยมีเรื่องย่อดังต่อไปนี้

3.1.1 เรื่องย่อ

ราชายักษ์ แห่งเกาะโอะนิงะมิเมะผู้โดน โมะโมะตะโรปราบต้องการจะล้มโมะโมะตะโรเพื่อแก้แค้น จึงประกาศหานักปราบผู้กล้าหาญเพื่อไปต่อสู้กับโมะโมะตะโร แต่ด้วยชื่อเสียงของโมะโมะตะโรจึงไม่มียักษ์ตนใดอาสา จนวันหนึ่งสามภรรยายักษ์ผู้ทำหน้าที่เฝ้าประตูเกาะโอะนิงะมิเมะคนหนึ่งไปขอพรที่ศาลเจ้าเทพอสุริ (夜叉神社) และฝันว่าได้รับลูกท้อขนาดใหญ่รสชาติขม หลังจากนั้นยายท้อและคลอลูก โดยให้ชื่อว่า คุโมะโมะตะโร (苦桃太郎) ซึ่งตัวโตเร็ว มีผิวสีเขียว ปากสีแดง และฟันไฟได้ คุโมะโมะตะโรออกตัวว่าจะเป็นผู้ไปปราบโมะโมะตะโรเอง จึงออกเดินทางโดยนำห้วกะโหลกคน 10 หัว ติดตัวไปด้วย (แทนคิบัตังโงะ) ระหว่างทางพบกับปีศาจมังกรสีทองที่บินบนฟ้าและฟันไฟได้ (火炎を吹き空を飛ぶ金色の毒竜) ลิงบาบูนขนาดใหญ่ (大狒) และหมาป่าที่ถูกเข้าใจผิดว่าเป็นวัว คุโมะโมะตะโรขี่เมฆที่ปีศาจมังกรเรียกมาให้มุ่งหน้าตรงไปยังญี่ปุ่น แต่เนื่องจากบินเร็วมากจึงเลยญี่ปุ่นไป จนต้องกลับมาใหม่ ระหว่างกลับมานั้นเวทมนตร์ของปีศาจมังกรเริ่มอ่อนลงจึงทำให้เมฆบางลงจนลิงบาบูนกับหมาป่าร่วงจากเมฆลงไปในทะเลกลายเป็นอาหารให้กับ

จระเข้ ส่วนคุโมะโมะตะโรกับปีศาจมังกรที่อยู่บนเมฆนั้นทะเลาะกันจนร่วงลงมาแล้วจมนหายไปนทะเล

3.1.2 ตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม

ในเรื่อง “โอะนิโมะโมะตะโร” ของ โอะสะกิ โคโยนั้น มีตัวละครโมะโมะตะโร 2 แบบ คือ โมะโมะตะโร กับ คุโมะโมะตะโร โดย ตัวละครโมะโมะตะโรเป็นตัวละครเดิมจากนิทานพื้นบ้าน แต่มีความน่าเกรงขามมากขึ้น ส่วนตัวละครคุโมะโมะตะโรนั้นเป็นตัวละครใหม่ที่ผู้แต่งสร้างขึ้นมาโดยมีลักษณะคล้ายกับตัวละครโมะโมะตะโรแต่เป็นยักษ์ โดยใช้ชื่อตัวละครว่า คุโมะโมะตะโร (苦桃太郎) เกิดจากการขอพรที่ศาลเจ้าเทพอสุริ (夜叉神社) และมีลักษณะภายนอกที่ตัวใหญ่ ผิวสีเขียว ปากสีแดง ฟันไฟได้ มีความมั่นใจว่าจะสามารถล้มโมะโมะตะโรได้ แต่ทว่าสุดท้าย คุโมะโมะตะโรนั้นจมนทะเลตายก่อนที่จะได้ไปปราบโมะโมะตะโรที่ญี่ปุ่น

ส่วนตัวละครยักษ์คือ เหล่ายักษ์ที่โดน โมะโมะตะโรเดินทางมาปราบแล้ว โดยฝ่ายยักษ์รู้สึกเคียดแค้นและอยากจะทำโมะโมะตะโร ดังประโยคที่ว่า 「其力を藉てなりともこみ遺恨盡さばやと時の王鬼島中に觸を下し、誰にてもあれ日本を征伐し、桃太郎奴が若衆首と、分捕らきたる珍寶を携へ還らむものは、」⁹ ใช้กำลังเหล่านั้น (จนชนะ) ราชายักษ์ผู้เคียดแค้นจึงค้นหาหัวเกาะ หาใครก็ได้ที่จะไปปราบญี่ปุ่น เพื่อเอาคอเจ้าหนูโมะโมะตะโรและล่าสมบัติกลับมา แต่ด้วยความหวาดกลัวที่มีต่อโมะโมะตะโร จึงทำให้ไม่มียักษ์ตนไหนกล้าอาสาไปสู้กับโมะโมะตะโรเลย

สำหรับตัวละครผู้ติดตามนั้นมี 3 ตัว โดยเป็นผู้ติดตามของคุโมะโมะตะโร ได้แก่ ปีศาจมังกรสีทอง (金色の毒龍) ลิงบาบูนใหญ่มีขนสีขาว

⁹ 尾崎紅葉『鬼桃太郎』(名著復刻 日本児童文学館)、博文館、1981年10月11日、pp. 1

บนหน้า (白毛朱面の大狒) และหมาป่า (狼) โดยนะเมะกะวะ มิชิโอะ กล่าวไว้ว่า มังกรสีทองนั้น เปรียบเทียบได้กับไก่อ่า ลิงบาบูน คือ ลิง และหมาป่า คือ สุนัข ในนิทานพื้นบ้าน¹⁰ โดย โอะสะกิ โคอโย ได้เขียนภาพลักษณะของมังกร ให้มีลักษณะ เป็นสีทอง มีกระแสน้ำอยู่กลางหลัง มีลิ้น 13 แฉก ฟันไฟและสามารถใช้เวทมนตร์ได้ ครอบครองทางญี่ปุ่นซึ่งเป็นสัตว์ประเภทแมลงนั้นถูกไก่อ่าซึ่งเป็นสัตว์รับใช้ของ โมะโมะตะโรกินมาตลอดนานหลายปี จึงตอบตกลงไปปราบโมะโมะตะโร ส่วนลิงบาบูนนั้นมีลักษณะภายนอกขนาดใหญ่ มีขนบนใบหน้าสีขาว และหมาป่าที่มีลักษณะคล้ายวัวแสดงให้เห็นว่ามีขนาดใหญ่มาก โดยหมาป่านั้นเป็นศัตรูตัวฉกาจกับสุนัขผู้ติดตามของโมะโมะตะโร โดยสินจ้างที่คุโมะโมะตะโร ให้อภัยผู้ติดตามก็คือ หัวกะโหลกมนุษย์ แทนคิบัตังโกะ ในนิทานพื้นบ้าน โมะโมะตะโร

จากการศึกษาตัวละครในเรื่อง “โอะนิ โมะโมะตะโร” ดังข้างต้น พบว่ามีการเล่าเรื่องต่อนิทานพื้นบ้านเดิม โดยตัวละครที่ปรากฏในเรื่องเป็นตัวละครฝ่ายยักษ์ เช่น คุโมะโมะตะโร มังกรปีศาจ ลิงบาบูน และหมาป่า โดยมีการใช้เวทมนตร์ เช่น มังกรเรียกเมฆเหาะในอากาศ และฟันไฟได้ อย่างไรก็ตามเนื้อเรื่องเน้นฉากผาดโผน มีการต่อสู้ เหวี่ยงเดินอากาศได้ ซึ่งค่อนข้างคล้ายกับเรื่อง ไซอิ๋ว และจบเรื่องอย่างขำขันด้วยเนื้อเรื่องที่ คุโมะโมะตะโร ไม่สามารถไปปราบโมะโมะตะโรที่ญี่ปุ่นได้ เพราะนั่งเมฆเหาะเลยเกาะญี่ปุ่นไป จนทำให้ต้องใช้พลังเวทมนตร์ในการเหาะกลับมาจนพลังหมด ทั้งคุโมะโมะตะโรและผู้ติดตามจึงจมนทะเลตายทั้งหมด โดยนะเมะกะวะ มิชิโอะ ได้กล่าวถึงรูปแบบการเขียนดังกล่าวเอาไว้ว่า รูปแบบการเขียนฉากต่อสู้ในเรื่องที่

คล้ายกับเรื่องไซอิ๋ว นั้นนับได้ว่าเป็นรูปแบบการเขียนเฉพาะตัวของโอะสะกิ โคอโย แต่เนื่องจากใช้คำศัพท์ที่ยากเกินกว่าที่นักเรียนระดับประถมจะเข้าใจได้ จึงลดความน่าสนใจของเนื้อหาแปลกใหม่และผิดไปจากความตั้งใจของผู้เขียนที่อยากให้เด็กๆ อ่านเรื่องราวที่แต่งขึ้นได้อย่างสนุก¹¹

3.2 “โอะโสะโอะโสะตะโร” (今桃太郎) ของ เคียวโนะวะระเบะอิ (京の薫兵衛)

“โอะโสะโอะโสะตะโร” ของ เคียวโนะวะระเบะอิ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน ตีพิมพ์ในนิตยสาร โชนันเซะกะอิ (少年世界) ฉบับที่ 1 เล่มที่ 7,8 สำนักพิมพ์อะกะบุคัง (博文館) วันที่ 1 และ 15 เมษายน ค.ศ. 1895 (ปีเมจิที่ 28) โดยมีเรื่องย่อดังต่อไปนี้

3.2.1 เรื่องย่อ

ในปัจจุบันมีตยายคู่หนึ่งกำลังนั่งจิบชาคุยกันเรื่องอยากมีลูกชายเหมือนในนิทานพื้นบ้าน เนื่องจากฝนตกจึงออกไปตัดไม้และซักผ้าไม่ได้ จึงนำของฝากจากโตเกียวมาเปิดดูซึ่งของฝากนั้นเป็นขนมที่มีลักษณะเหมือนลูกท้อ โดยตยายค่อยๆ เปิดออกทีละชิ้น ชิ้นแรกนั้นเปิดออกมาเป็นแตร ส่วนชิ้นที่สองเปิดออกมาเป็นธงชาติญี่ปุ่น และชิ้นที่สามเปิดออกมาเป็นเด็กผู้ชายท่าทางเข้มแข็งหนึ่งคน จึงตั้งชื่อให้ว่า โมะโมะตะโร เมื่อโมะโมะตะโรเติบโตขึ้น ได้ตัดสินใจออกเดินทางไปปราบยักษ์เหมือนในนิทานพื้นบ้าน โดยตั้งใจจะขนน้ำตาลซึ่งเป็นสมบัติของเกาะกลับมา ระหว่างออกเดินทางก็ได้ปราบหมูขนาดใหญ่ ซึ่งคุกคามครอบครัวของไก่อ่า จึงได้ไก่อ่า แร้ง และสิงโตเป็นผู้ติดตามและเดินทางถึงเกาะโอะนิงะมิยะโดยได้รับภารกิจอย่างยกย่องจากยักษ์ในเกาะว่า “ท่านนายพล” เมื่อโมะโมะตะโรกับพรรคพวกเดินทางถึง

¹⁰ 滑川道夫 『桃太郎像の変容』、東京書籍、1981年3月6日、pp. 228

¹¹ เรื่องเดียวกัน, pp.228

เกาะ เหล่ายักษ์ที่ต่างทราบถึงกิตติศัพท์ของโมะโมะตะโรเป็นอย่างดีได้ยกธงขาวรอดต้อนรับโมะโมะตะโรอยู่ก่อนแล้ว พร้อมบอกยกสมบัติทั้งหมดให้ หลังจากนั้นยักษ์ได้เลี้ยงน้ำซุชิที่ใส่น้ำตาลของเกาะ และให้เงินทองเครื่องประดับต่างๆ แก่โมะโมะตะโร เมื่อขนของทุกอย่างขึ้นเรือและกำลังจะเดินทางกลับ เหล่าประชากรยักษ์จำนวนมากมาส่งโมะโมะตะโรพร้อมตะโกนว่า “ท่านนายพลโมะโมะตะโรที่หนึ่งแห่งญี่ปุ่นจงเจริญ” เมื่อเดินทางกลับมาถึงญี่ปุ่นได้จัดงานเลี้ยงฉลองครบรอบแต่งงาน 50 ปีให้กับตาและยาย

3.2.2 ตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม

ในเรื่อง “อิมะโมะโมะตะโร” ของเคียวโนะวะระเบะเออิ นั้นตัวละครโมะโมะตะโรเป็นตัวละครตัวกับนิทานพื้นบ้านซึ่งเกิดจากชนที่มีลักษณะเหมือนลูกท้อซึ่งเป็นของฝากจากโตเกียว เต็บโตขึ้นมาโดยรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” และมีความคิดที่จะออกเดินทางไปปราบยักษ์ที่เกาะโอะนิงะชิมะเหมือนในนิทานพื้นบ้าน โดยผู้แต่งสอดแทรกความเป็นตะวันตกในเรื่อง เช่น ต้นกำเนิดของโมะโมะตะโรที่กำเนิดจากชนม เป้าหมายของโมะโมะตะโรในการเดินทางไปปราบยักษ์ที่ต้องยึดเอาน้ำตาล และคำยกย่องว่า “ท่านนายพล” (大将閣下) ที่ยักษ์มีต่อโมะโมะตะโร โดยผู้เขียนยังคงภาพลักษณ์ของโมะโมะตะโรที่เก่งและแข็งแกร่งเอาไว้ จะเห็นได้จากชื่อเสียงของโมะโมะตะโรที่ได้จากการฆ่าหมูขนาดใหญ่ก่อนออกเดินทางไปปราบยักษ์จนเป็นที่รู้จักไปทั่ว เมื่อโมะโมะตะโรเดินทางถึงเกาะโอะนิงะชิมะจึงไม่ต้องออกแรงต่อสู้ใดๆ เพราะเหล่ายักษ์ต่างได้ยินชื่อเสียงของโมะโมะตะโร จึงยกธงขาวยอม

แพ้แก่โมะโมะตะโรทันที ดังประโยค 「本城附近く来て見ると城櫓から悄然と『白旗が出て居ります、』」¹² เมื่อเข้าไปใกล้ตัวปราสาทก็เห็น “ธงสีขาวผล่อออกมา” จากยอดปราสาทอย่างเงียบๆ

ส่วนตัวละครยักษ์นั้นไม่มีพฤติกรรมรุกรานหรือขโมยสมบัติของชาวบ้าน เป็นเพียงแค่ง่ายบนเกาะโอะนิงะชิมะซึ่งเป็นแหล่งผลิตน้ำตาลและมีเครื่องประดับ ยักษ์รู้จักชื่อเสียงของโมะโมะตะโรเป็นอย่างดีจึงไม่กล้าต่อสู้ด้วย จึงยกธงขาวยอมแพ้ และเรียกโมะโมะตะโรว่า “ท่านนายพลแห่งญี่ปุ่น” 「日本大将閣下には遠路の海陸供御恙あらせられず、恐悦に存じ奉る、何はしかれ、此處は端近に候へばイザまつ御通り下さるやう」¹³ ท่านนายพลแห่งญี่ปุ่นอุตสาห์เดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลมาพวกเรารู้สึกยินดียิ่ง ขอเชิญเข้ามาด้านในก่อน พร้อมดูแลและยกสมบัติต่างๆ ให้กับโมะโมะตะโร

สำหรับผู้ติดตามนั้นมี 3 ตัว ได้แก่ ไก่ (鶏) แร้งตัวใหญ่ (大鷲) และสิงโต (獅子) ซึ่งเหตุผลที่ทั้งสามยอมเป็นผู้ติดตามของโมะโมะตะโรนั้นแตกต่างไปจากนิทานพื้นบ้าน โดยไก่นั้นขอเป็นผู้ติดตามเพื่อทดแทนบุญคุณที่โมะโมะตะโรปราบหมูซึ่งรุกรานครอบครัวตนมาโดยตลอด ส่วนแร้งและสิงโตนั้นรู้สึกนับถือในความกล้าหาญของโมะโมะตะโรจึงอาสาเป็นผู้ติดตามโดยโมะโมะตะโรไม่ต้องให้เนื้อกระป๋อง (牛肉の缶詰) ที่เตรียมมา ดังประโยคที่ว่า 「大将閣下のご勇猛に殆ど敬服いたしまして」¹⁴ รู้สึกนับถือในความกล้าหาญของท่านนายพลเป็นอย่างยิ่ง

จากการศึกษาตัวละครในเรื่อง “อิมะโมะโมะตะโร” พบว่าตัวละครถูกดัดแปลงให้มีความเป็นตะวันตกมากขึ้นเพื่อนำเสนอให้สอดคล้องกับ

¹² 京の蘆兵衛「今桃太郎」『少年世界』第1巻8号、博文館、1895年4月15日、pp. 820

¹³ เรื่องเดียวกัน, pp. 820

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, pp. 818

สงครามจีน-ญี่ปุ่น โดยผู้แต่งได้ดัดแปลงทั้งต้นกำเนิดของโมะโมะตะโรซึ่งเป็นตัวละครหลัก วัตถุประสงค์ในการเดินทางไปปราบยักษ์ พฤติกรรมและคำพูดของยักษ์ที่ล้วนแล้วแต่เป็นสัญลักษณ์ของตะวันตกและสงครามทั้งสิ้น ดังที่ นะเมะกะวะ มิชิโอะได้วิเคราะห์เอาไว้ว่า เรื่อง “โมะโมะตะโร” นั้นสะท้อนให้เห็นถึงความดีใจของคนญี่ปุ่นที่มีต่อชัยชนะในสงครามจีน-ญี่ปุ่น และการจงใจกล่าวถึงน้ำตาลก็แสดงให้เห็นถึงการใส่เกาะโอะนิงะมิะแทนได้ห้วน โดยช่วงก่อนและหลังสงครามจีน-ญี่ปุ่น และรัสเซีย-ญี่ปุ่นนั้นมักมีการเชื่อมโยงระหว่างเรื่องของโมะโมะตะโรกับแนวคิดการล่าอาณานิคมต่างประเทศของญี่ปุ่น¹⁵

3.3 “นิฮงโกะตะอะบะนะมิ” (『日本五大噺』) ของ เคียวโนะวะระเบะเออิ (京の蘆兵衛)

“นิฮงโกะตะอะบะนะมิ” ของ เคียวโนะวะระเบะเออิ ดัดแปลงเพิ่มเติมจากต้นฉบับ “วะระเบะอะนะมิอะกะฮงจิมิ” (『童蒙話赤本事始』) ของ เคียวกุเต บะกิน (曲亭馬琴) ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์บุโรกุโดะโอะเดเตน (文禄堂書麿) ในปี ค.ศ. 1901 (ปีเมจิที่ 34) ในรูปแบบวรรณคดีประชาชนนิยม (戯作) แบบอะกะฮง (赤本) ซึ่งมีเนื้อเรื่องที่รวมเรื่องราวและตัวละครทั้งหมดของนิทานพื้นบ้านทั้ง 5 เรื่องของญี่ปุ่น (โมะโมะตะโร, ฮะนะซะกะจิจิ, มิตะกิริสุซุเมะ, ซะรุกะนิงซุเซ็น และคะซิกะชิยะมะ) เอาไว้ และเปลี่ยนตัวละครให้กลายเป็นมนุษย์ทั้งหมด เนื้อเรื่องเป็นเรื่องราวชีวิตของโมะโมะตะโรในช่วงอายุ 50 ปีที่เปลี่ยนชื่อเป็น โมะโมะกะวะตะโร โดยมีเรื่องย่อต่อไปนี้

3.3.1 เรื่องย่อ

โมะโมะกะวะตะโร ผู้เกิดในประเทศแห่งนักรบ เมืองชิบะยะ ตอนหนุ่มชื่อ โมะโมะตะโร

เคยเดินทางไปปราบยักษ์ที่เกาะโอะนิงะมิะและได้สมบัติกลับมามากมาย อีกทั้งยังได้สมนาคุณจากจักรพรรดิ จึงนับได้ว่าเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงอย่างมาก แม้อายุ 50 ปีแต่ยังแข็งแรงมาก ผู้คนนับถือราวกับเทพเจ้า บ้านของโมะโมะกะวะตะโรนั้นล้วนเต็มไปด้วยสิ่งของอัครจริย โดยหนึ่งในนั้นคือ แป้นหมึกเขียนพู่กันทรงลูกพลับ (柿形の硯) ที่ผู้ใดเขียนตัวอักษรด้วยหมึกจากแป้นหมึกนี้จะสามารถเขียนหนังสือได้สวย แม้กระทั่งคนที่ไม่รู้หนังสือ ซึ่งโมะโมะกะวะตะโรได้เก็บรักษาเอาไว้เป็นอย่างดีตลอดมา จนกระทั่งวันหนึ่งที่ฝนตกหนักมาก มิซึโมะแอบเข้ามาขโมยแป้นหมึกเขียนพู่กันดังกล่าวไป หลังจากนั้นมิซึโมะก็ถูกลูกคนเดียวของตาและยายฝ่ายดีชื่อ โฉมจิกิ โฉมโรกุและซุนะโอะ จับทะนุกิชิ ลูกของตาและยายฝ่ายเลวชื่อ เคนเบ และมะงะตะ ซึ่งเป็นคนขโมยแป้นหมึก มาให้โมะโมะกะวะตะโรเป็นผู้ตัดสินความผิด

3.3.2 ตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม

ในเรื่อง “นิฮงโกะตะอะบะนะมิ” ของ เคียวโนะวะระเบะเออินั้น ตัวละครโมะโมะตะโรคือตัวละครตัวเดียวกับ โมะโมะตะโรในนิทานพื้นบ้าน หลังจากปราบยักษ์กลับมาได้ใช้ชื่อว่า โมะโมะกะวะตะโร กำเนิดในประเทศแห่งการรบ มีชื่อเสียงและทรัพย์สินสมบัติมากมายจากการไปปราบยักษ์ในสมัยหนุ่ม ดังประโยค 「このお方は若い時の名を桃太郎といひまして ある時鬼が島といふ処を征伐して 沢山の宝物を持帰りましたので 其頃の天子様からたいそう御褒美を戴いた名高い人でありまする。」¹⁶ ท่านผู้นี้ตอนหนุ่มมีชื่อว่า โมะโมะตะโร ครั้งหนึ่งท่านได้เดินทางไปยังสถานที่ที่เรียกว่า เกาะโอะนิงะมิะและนำทรัพย์สินสมบัติมากมายกลับมา จึงได้รับรางวัลจากท่านจักรพรรดิจึงนับว่าเป็นคนที่มี

¹⁵ 滑川道夫 『桃太郎像の変容』、東京書籍、1981年3月6日、pp. 235

¹⁶ 曲亭馬琴 原作、京の蘆兵衛 述『日本五大噺』、文禄堂書麿、1901年5月1日、pp. 1

ศักดิ์สูงยิ่ง โดยในเรื่องนี้ โมะโมะกะวะตะโรมีบทบาทในการตัดสินความดีความเลวของตัวละครในเรื่อง ส่วนตัวละครยักซ์นั้นไม่มีปรากฏในเรื่อง แต่มีการอ้างถึงในเรื่องในนิทานพื้นบ้านที่ โมะโมะตะโรเดินทางไปปราบยักษ์และนำเอาสมบัติมากมายกลับมา เช่นเดียวกับตัวละครผู้ติดตามที่ไม่ปรากฏในเรื่อง

เรื่อง “นิฮงโกะตะโอะบะนะมิ” เป็นเรื่องราวต่อจากนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” โดยตัวละคร โมะโมะกะวะตะโรนั้น คือ โมะโมะตะโร ตอนอายุ 50 ลักษณะของตัวละครในเรื่องมีฝั่งดีและฝั่งเลว และมีโมะโมะกะวะตะโรเป็นคนกลางคอยตัดสินความดีความเลว เนื้อหาเน้นเรื่องการทำได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปของนิทานพื้นบ้าน

3.4 “โมะโมะตะโรโสะกุสะนะมิ” (桃太郎続話) ของ อิวะยะ ซะสะนะมิ (巖谷小波)

“โมะโมะตะโรโสะกุสะนะมิ” ของ อิวะยะ ซะสะนะมิ ตีพิมพ์ในชุดหนังสือ นิฮงมุกะมิบะนะมิโสะกุสะนะมิ ชุดที่ 1 (「日本昔噺続話」第一編) ของสำนักพิมพ์อะกุบุนคัง (博文館) เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1914 (ปีโชวะที่ 3) เป็นเรื่องราวต่อจากนิทานพื้นบ้าน “โมะโมะตะโร” ซึ่งเป็นรูปแบบที่ผู้เขียนตั้งใจเขียนเพื่อดึงดูดความสนใจของเยาวชน โดยมีเรื่องย่อดังต่อไปนี้

3.4.1 เรื่องย่อ

ภายหลังจากที่โมะโมะตะโรปราบยักษ์เรียบร้อยแล้ว รู้สึกว่าไม่สามารถปล่อยเกาะโอะนิงะมิมะทิ้งไว้กับคนเลวอย่างยักษ์ได้ จึงให้ผู้ติดตามทั้งสามตัวเป่าอึงอุบเพื่อหาผู้ปกป้องเกาะซึ่งเป็นลิง จนอยู่มาวันหนึ่งยักษ์เขี้ยวกับยักษ์แดงนำข่ามาแจ้งเรื่องกำลังทหารจากเมืองมหาอำนาจ ชื่อ “เนะ โนะ คุนิ” กำลังจะเข้ามาโจมตีเกาะ โมะโมะตะโรคิดจะปกป้องเกาะจึงประกาศแก่เหล่าบริวารยักษ์ว่าจะออกเดินทาง

ในเช้าตรู่ของวันรุ่งขึ้น และไปขออนุญาตจากตาบยาย แล้วให้หญิงสาวผู้ดูแลตายจัดเตรียมของสำหรับออกเดินทางให้ เมื่อออกเดินทางได้บอก่อนพิเศษที่ได้มาตอนไปปราบยักษ์เพื่อเอาฤกษ์เอาชัยและกินคิบัตังโงะที่หนึ่งของญี่ปุ่นก่อนออกเดินทาง สุขและไก่ฟ้าช่วยกันเขียนป้ายผ้าว่า “ที่หนึ่งของโลก” แล้วจึงออกเดินทาง โดยระหว่างทางได้เต่ายักษ์ (大亀) ปลาทรายแดง (鯛) และกุ้งยักษ์ (大海老) เป็นผู้ติดตามเพิ่มขึ้นจนเดินทางถึงเกาะโอะนิงะมิมะ ไก่ฟ้าเป็นผู้เข้าไปสอดแนมในกองกำลังทหารเมืองเนะ โนะ คุนิ โมะโมะตะโรเดินทางพร้อมผู้ติดตามไปยังเมือง เนะ โนะ คุนิ และโจมตีเรือจำนวนหลายร้อยลำของศัตรูในทันทีแล้วให้เต่ายักษ์กับกุ้งคอยคว่ำเรือของศัตรูจากใต้น้ำ โดยมีอึ่งข่างหนึ่งของโมะโมะตะโรถือลูกแก้ววิเศษและอีกข่างหนึ่งจับก่อนพิเศษก่อให้เกิดพายุได้ฝุ่นจนเรือศัตรูจมลงใต้ทะเล โมะโมะตะโรถือโอกาสนี้บุกเข้าโจมตีเมือง เนะ โนะ คุนิ โดยสวมผ้าคลุมพรางตัวแล้วแอบเข้าไปจับตัวพระราชินีในปราสาททำให้ชาวเมืองต่างหวาดกลัวและคิดว่านี่คือบطلโทซจากเทพเจ้าที่มีต่อพระราชินีผู้หึงหวง เมื่อพาตัวพระราชมารดาจนถึงท่าเรือโมะโมะตะโรได้ปรากฏตัวออกมาให้เห็นพร้อมต่อว่าพระราชินีเรื่องพฤติกรรมที่ไม่ดีและสั่งให้พระราชมารดาเป็นผู้ติดตามตน พระราชินีจึงไม่ปฏิเสธ โมะโมะตะโรกับเหล่าบริวารจึงร่วมป่าวร้องแสดงความยินดีต่อญี่ปุ่น หลังจากนั้นจึงพากันขนทรัพย์สมบัติทั้งหมดซึ่งมีมากกว่าตอนไปปราบยักษ์ที่เกาะโอะนิงะมิมะหลายเท่าตัวกลับมาญี่ปุ่น ท่ามกลางความยินดีของตาและยาย หลังจากนั้นโมะโมะตะโรยังคงพาเหล่าผู้ติดตามไปยังเมือง เนะ โนะ คุนิ เพื่อปกป้องเมือง

3.4.2 ตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม

ในเรื่อง “โมะโมะตะโรโสะกุสะนะมิ” ของ อิวะยะ ซะสะนะมิ นั้น ตัวละครโมะโมะตะโร

ออกไปต่อสู้เพื่อปกป้องเกาะของตัวเอง โดยมีการเตรียมตัวก่อนออกเดินทาง ขออนุญาตตาและยาย และเดินทางไปทางเรือพร้อมกับผู้ติดตาม เหมือนในนิทานพื้นบ้าน แต่มีการใช้คำว่า “ที่หนึ่งของญี่ปุ่น” และ “ที่หนึ่งของโลก” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโมะโมะตะโรนั้นมีความยิ่งใหญ่ อีกทั้งยังใช้ของวิเศษ เช่น ลูกแก้ววิเศษ ค้อนวิเศษ ใช้เรียกลมพายุได้ หรือผ้าคลุมพรางตัวใช้ลึกลับเข้าไปจับพระราชินี และยังมีพฤติกรรมรุกรานผู้อื่นโดนอ้างว่าทำไปเพื่อปกป้องเมือง

ส่วนตัวละครยักษ์นั้นเป็นยักษ์ในนิทานพื้นบ้านที่โมะโมะตะโรเดินทางมาปราบ โดยบทบาทเป็นเพียงแค่ผู้รับใช้ของโมะโมะตะโรเท่านั้น ส่วนผู้ที่ถูกปราบกลับเป็นพระราชินีแห่งเมือง เนะ โนะ คุนิ ซึ่งจะยกทัพเรือมายังเกาะโอะนิงะชิมะ

สำหรับตัวละครผู้ติดตามนั้นนอกจากสุนัข ลิง ไก่ฟ้า ซึ่งเหมือนในนิทานพื้นบ้านแล้ว ยังมีผู้ติดตามเพิ่มขึ้นมาใหม่อีก 3 ตัว ได้แก่ เต่ายักษ์ ปลาทรายแดง และกิ้งก่ายักษ์ ซึ่งมีบทบาทช่วยโมะโมะตะโรในการทำให้เรือรบที่จะมาจู่โจมเกาะโอะนิงะชิมะคว่ำจมในทะเล

ในเรื่อง “โมะโมะตะโรสะกุงุสะนะฉิ” มีการสร้างตัวละครให้มีลักษณะสอดคล้องกับลัทธิจักรวรรดินิยม โดยเฉพาะตัวละครโมะโมะตะโร เช่น การใช้คำว่า “ที่หนึ่งของญี่ปุ่น” และ “ที่หนึ่งของโลก” ซึ่งตรงกับสถานการณ์ในช่วงสมัยวะอิโม่ที่อยู่ในยุคสงคราม เช่น สงครามจีน-ญี่ปุ่น สงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่น รวมไปถึงสงครามโลกครั้งที่ 1 แต่อย่างไรก็ตาม โมะโมะตะโรมีการใช้ของวิเศษ มีผู้ติดตามเพิ่มมากกว่าในนิทานพื้นบ้านโดยล้วนเป็นสัตว์ขนาดใหญ่ ซึ่งบางตัวมีลักษณะคล้ายในเรื่องสั้นดัดแปลงสมัยเมจิ

3.5 “โมะโมะตะโร” (桃太郎) ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ (楠山正雄)

“โมะโมะตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ ตีพิมพ์ในหนังสือชุด “นิฮงโควะโฮเงียะกุฉุ” เล่มหลัง (『日本童話宝玉集』 下巻) โดยสำนักพิมพ์ฟูสึงะโบ (富士山房) เมื่อวันที่ 10 เมษายน ค.ศ. 1922 (ปีวะอิโม่ที่ 11) โดยมีเรื่องย่อต่อไปนี้

3.5.1 เรื่องย่อ

เรื่องราวของเด็กชายที่เกิดจากลูกท้อ ซึ่งยายเก็บได้จากแม่น้ำและให้ชื่อว่า โมะโมะตะโร เมื่อโตขึ้น โมะโมะตะโรผู้มีพลังกำลังแกร่งกล้าที่สุดในญี่ปุ่นรู้สึกอยากทดสอบตนเองจึงขออนุญาตยายออกเดินทางไปปราบยักษ์ที่เกาะโอะนิงะชิมะ ระหว่างทางเจอกับสุนัขในพงหญ้า ลิงในป่า และไก่ฟ้าบินอยู่บนท้องฟ้า ทั้งสามยอมไปปราบยักษ์ด้วยเพื่อแลกกับคิบังโงะหนึ่งลูก ทั้งหมดเดินทางโดยเรือใช้เวลาเพียงพริบตาเดียวจึงเดินทางถึงเกาะ เมื่อเหล่ายักษ์เห็นต่างรีบปิดประตูและช่วยกันดันประตูเอาไว้ สุนัขเคาะประตูและป่าวร้องบอกเรื่องที่โมะโมะตะโรจะมาปราบจึงทำให้ยักษ์ยิ่งช่วยกันดันประตูแรงยิ่งขึ้น ไก่ฟ้าจึงบินข้ามประตูไปจิกตายักษ์ทำให้เหล่ายักษ์แตกกระเจิง ลิงจึงปีนข้ามกำแพงหินไปเปิดประตูให้ โมะโมะตะโรเข้ามาข้างใน เมื่อได้จังหวะโมะโมะตะโรกระโดดขึ้นขี่คอบนพลฟ้ายักษ์แล้วรัดคอแน่นจนยอมแพ้และสัญญาที่จะยกสมบัติทั้งหมดให้ หลังจากนั้นโมะโมะตะโรและผู้ติดตามต่างช่วยกันขนสมบัติล้ำค่าที่สุดในโลกจำนวนมหาศาลนั้นขึ้นเรือกลับมายังญี่ปุ่น ตาและยายต่างดีใจที่โมะโมะตะโรกลับมาอย่างปลอดภัย โมะโมะตะโรและผู้ติดตามต่างแสดงความดีใจร่วมกัน ส่วนท้องฟ้านั้นสดใสไร้เมฆ ดอกซากุระเบ่งบานเต็มสวน

3.5.2 ตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม

ในเรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ นั้น ตัวละครโมะโมะตะโรกำเนิดจากลูกท้อที่ยายเก็บได้จากแม่น้ำ ทำให้ตายายคิดว่าเป็นเด็กที่เทพเจ้าประทานให้ เมื่อโตขึ้นโมะโมะตะโรนั้นมีร่างกายใหญ่และมีแรงมากกว่าเด็กทั่วไป จนกลายเป็นคนที่แข็งแกร่งที่สุดในญี่ปุ่น ต่อมาจึงตัดสินใจออกเดินทางไปปราบยักษ์เพื่อทดสอบความสามารถของตนเอง ดังประโยคที่ว่า 「日本の国中で、桃太郎ほど強いものはないようになりました。桃太郎はどこか外国へ出かけて、腕いっぱい、力ためしをしてみたくなりました。」¹⁷ โมะโมะตะโรจึงกลายเป็นคนที่แข็งแกร่งที่สุดในญี่ปุ่น โมะโมะตะโรจึงอยากออกเดินทางไปยังประเทศสักแห่งเพื่อทดสอบความสามารถตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งแตกต่างไปจากนิทานพื้นบ้าน

ส่วนตัวละครยักษ์นั้นเป็นยักษ์เลวที่มักออกปล้นทรัพย์สมบัติของประเทศอื่นๆ อยู่เสมออาศัยอยู่ในปราสาทบนเกาะโอะนิงะมิมะซึ่งอยู่ไกลจากญี่ปุ่นมากต้องเดินทางนานหลายปี 「もう何年も何年も船をこいで行くと、遠い遠い海のはてに、鬼が島という所がある。悪い鬼どもが、いかめしいくろがねのお城の中に住んで、ほうぼうの国からかすめ取った貴い宝物を守っている。」¹⁸ เมื่อเดินทางโดยเรือใช้เวลานานหลายปี ณ ทะเลอันแสนไกลโพนนั้นก็มีสถานที่ที่เรียกว่าเกาะโอะนิงะมิมะอยู่ พวกยักษ์เลวอาศัยอยู่ในปราสาทสีดำตระหง่าน เฝ้าระวังรักษาทรัพย์สมบัติซึ่งปล้นมาจากทั่วทุกสารทิศ แม้พฤติกรรมของยักษ์จะเป็นพฤติกรรมเลวแต่ไม่ได้เป็นการรุกรานหมู่บ้านของโมะโมะตะโรเหมือนในนิทานพื้นบ้าน แต่กลับเน้นการอธิบายความห่างไกลของเกาะยักษ์และ

ทรัพย์สมบัติของยักษ์

สำหรับตัวละครผู้ติดตามนั้นมี 3 ตัวคือ สุนัข ลิง ไก่ฟ้า เหมือนในนิทานพื้นบ้าน ซึ่งทั้งสามขอติดตามโมะโมะตะโรไปปราบยักษ์โดยแลกกับคิบิตั้งโงะหนึ่งลูก นอกจากนี้ยังมีการแบ่งหน้าที่ช่วยเหลือโมะโมะตะโรในการปราบยักษ์เป็นอย่างดี เช่น ตอนอยู่บนเรือ และตอนต่อสู้กับยักษ์

เรื่องสั้น “โมะโมะตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ นั้นมีลักษณะการแต่งเรื่องแบบนิทานพื้นบ้านเดิมมากที่สุด แต่เน้นในส่วนของรายละเอียดเพิ่มมากขึ้น เช่น ความห่างไกลของเกาะยักษ์ การเดินทางอันแสนรวดเร็วของโมะโมะตะโรที่อาจได้มาจากการประทานของเทพเจ้า นอกจากนี้ยังเน้นการอธิบายลักษณะความดีใจของผู้ติดตามหลังปราบยักษ์กลับมาได้

3.6 “โมะโมะตะโร” (桃太郎) ของ ชะกะอิ โทะมิอิโกะ (堺利彦)

“โมะโมะตะโร” ของ ชะกะอิ โทะมิอิโกะ อยู่ในบทที่ 4 ของหนังสือ “อิกคิวโอะโม่” (『一休和尚』) ในชื่อเรื่องว่า “โมะโมะตะโร”- เรื่องราวการปราบยักษ์ร้าย (「桃太郎—金持鬼を征伐した話—」) ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มิโนะโนะมะโดโตะเต็น (東雲堂書店) วันที่ 16 พฤศจิกายน ค.ศ. 1922 (ปีทะอิโม่ที่ 11) โดยมีเรื่องย่อดังต่อไปนี้

3.6.1 เรื่องย่อ

เรื่องราวของเด็กชายที่เกิดจากลูกท้อซึ่งยายเก็บได้จากแม่น้ำและให้ชื่อว่า โมะโมะตะโร ครอบครัวยายนั้นยากจนเนื่องจากโดนยักษ์ซึ่งอาศัยอยู่บนภูเขาโอะนิงะทะเกะ (鬼が嶽) ขูดรีดมาโดยตลอด เหล่ายักษ์นั้นคอยปล้นทั้งเงิน ทอง ข้าว และสมบัติอื่นๆ ดังนั้นคนในหมู่บ้านรอบๆ ภูเขาจึงยากจนตลอดไม่ว่าจะทำงานหนักแค่ไหนก็ตาม แม้จะ

¹⁷ 楠山正雄「桃太郎」講談社学術文庫、講談社、1983年5月10日 第1刷発行、pp. 142

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, pp. 142

อยากปราบสักแค่นั้นแต่ก็ทำไม่ได้เพราะยักษ์นั้นทั้ง แข็งแกร่ง ทั้งมีตะบองเหล็กและค้อนวิเศษ เมื่อ โมะโมะตะโรโตขึ้นจึงอาสาไปปราบยักษ์ภูเขาโอะนิงะ ทะเกะให้ ตายายเตรียมคิบิตั้งงะเพื่อเป็นเสบียง อาหารให้ ระหว่างทางเจอกับสุนัข ลิง และไก่ฟ้า ทุก ตัวเมื่อเมื่อรู้ว่าโมะโมะตะโรจะไปปราบยักษ์ก็ขอร่วม เดินทางพร้อมพาพรรคพวกไปด้วยอีก 10 ตัว โมะโมะ ตะโรก็ให้คิบิตั้งงะแก่ทุกตัว เมื่อทั้งหมดเดินทางถึงภูเขาโอะนิงะทะเกะก็มองเห็นปราสาทหลังใหญ่ ท่ามกลางป่าสน ด้านหน้าปราสาทเป็นประตูเหล็ก ขนาดใหญ่ รอบๆ เป็นกำแพงหิน โมะโมะตะโรตะโกน บอกให้เหล่ายักษ์เปิดประตูให้แต่กลับทำให้เหล่ายักษ์ กลัวและช่วยกันดันประตูแน่นหนามากขึ้น ไก่ฟ้าจึง บินข้ามประตูไปบอกว่าโมะโมะตะโรมาแก้แค้นขอให้ ยักษ์ยอมแพ้ ขณะนั้นยักษ์ผลอตัว โมะโมะตะโรและ กลุ่มผู้ติดตามจึงเข้าไปด้านในได้ แล้วเหล่าไก่ฟ้าก็ เข้าไปจิกตาของยักษ์ เหล่าสุนัขก็เข้าไปกัดทั้งกันและ ขาของยักษ์ ส่วนลิงก็เข้าไปข่วนหน้า จนนายพลฝ่าย ยักษ์ออกมาต่อสู้กับโมะโมะตะโรโดยใช้ตะบองเหล็ก แต่ก็เสียท่าโดนโมะโมะตะโรกระโดดเข้าปีบคอ จน นายพลฝ่ายยักษ์ยอมแพ้จนร้องขอชีวิตโดยให้คำ สัญญาว่าจะไม่ทำชั่วอีก เหล่าผู้ติดตามเข้าไปขโมยเงิน ทอง ข้าว และทรัพย์สินสมบัติซึ่งกองเป็นภูเขา นายพล ฝ่ายยักษ์ได้มอบผ้าคลุมพรางตัว และค้อนวิเศษให้ เพราะว่าเป็นสมบัติสำคัญ แต่โมะโมะตะโรปฏิเสธไม่ รับเนื่องจากเป็นสิ่งของสำหรับใช้ทำชั่วจึงไม่จำเป็น สำหรับพวกเขา หลังจากนั้นทั้งหมดก็พากันกลับ หมู่บ้านและนำเอาสมบัติที่ได้มาให้ตายายดู ตากล่าว ขึ้นชมโมะโมะตะโรและผู้ติดตามทั้งสาม เมื่อไม่มียักษ์ มาขูดรีดสมบัติแล้วในหมู่บ้านจึงไม่มีคนยากจนอีก ต่อไป

3.6.2 ตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม

ในเรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ ซะกะอิ โทะฉิมิโกะนั้น ตัวละครโมะโมะตะโรเป็นผู้ที่มีพลัง กำลังแข็งแรงกว่าผู้ใหญ่และไม่เคยแพ้ใคร ต่อมาเมื่อ โมะโมะตะโรเติบโตขึ้นและรู้เหตุการณ์เกี่ยวกับ หมู่บ้านทั้งหมดจึงอาสาไปปราบยักษ์ โดยมีคิบิตั้งงะ เป็นเสบียง แต่งตัวโดยห้อยดาบไว้ข้างตัว แขนงสูงใส่ คิบิตั้งงะไว้ที่เอว และถือธงสีแดง 「桃太郎は身 仕度をして、腰に刀を差し、黍団子の袋をつ け、そして手に赤い旗をもって、」¹⁹ โมะโมะ ตะโรแต่งตัว แขนงดาบไว้ที่บนเอว แขนงสูงใส่คิบิตั้ง งะ มือถือธงสีแดง เมื่อปราบยักษ์แล้วนายพลยักษ์ได้ ยกผ้าคลุมพรางตัวและค้อนวิเศษให้ แต่โมะโมะตะโร กลับปฏิเสธไม่รับเพราะเห็นว่าเป็นอุปกรณ์ที่ยักษ์เอา ไว้ทำชั่วจึงไม่จำเป็นต้องใช้

ส่วนตัวละครยักษ์นั้นเป็นยักษ์เลวที่ อาศัยอยู่บนภูเขาใกล้บริเวณที่ตายายอาศัยอยู่ คอย ปล้นสิ่งต่างๆ ที่คนในหมู่บ้านหาได้ หรือเงินที่เก็บเอา ไว้ ทั้งเงิน ทอง ข้าว และทรัพย์สินสมบัติอื่นๆ สำหรับ คนในหมู่บ้านแล้วเหล่ายักษ์นั้นมีความแข็งแรง เพราะมีตะบองเหล็ก และค้อนวิเศษ ด้วยพฤติกรรม ดังกล่าว ยักษ์จึงถูกเรียกว่า ยักษ์ผู้ร่ำรวย (金持鬼) ดังประโยค 「此の鬼が嶽の鬼共は、人を働か せては其のモウケを取ったり、人の働いて貯 めた物を貢ぎ物と云って取りあげたりして、 山の奥にドッサリ金銀や米や寶ら物を積み上 げているのでした。」²⁰ พวกยักษ์เหล่านี้ปล้น กำไรที่คนทำงานมาได้บ้าง เงินเก็บจากการทำงาน ของคนบ้าง โดยอ้างว่าเป็นของบรรณาการ แล้วนำ เอาเงิน ทอง ข้าว และทรัพย์สินสมบัติไปเก็บซ่อนเอาไว้ ที่หลังเขา ซึ่งพฤติกรรมรุกรานสมบัติของชาวบ้านนั้น

¹⁹ 堺利彦「桃太郎—金持鬼を征伐した話—」『一休和尚』、東雲堂書店、1922年11月16日、pp. 132

²⁰ เรื่องเดียวกัน, pp. 125

แตกต่างกันจากยักษ์ในนิทานพื้นบ้านที่ทำร้ายและกินคน

สำหรับตัวละครผู้ติดตามในเรื่องนี้มี 3 ตัว ได้แก่ สุนัข ลิง และไก่ โดยผู้ติดตามแต่ละตัวจะมีพรรคพวกอีกตัวละคร 10 ตัว โดยผู้ติดตามเหล่านี้อาสาติดตามโมะโมะตะโรไปปราบยักษ์เพราะต่างก็ได้รับความเดือนร้อนจากพฤติกรรมของยักษ์เหมือนกัน ดังประโยค 「ぢゃ君も一緒に行かないか。」 「行かう、行かう。一緒に行かう。僕等も不斬から金持鬼にいちめられて貧乏して居るのだから」²¹ “ว่าไง เจ้าจะไปด้วยกันมั๊ย” “ไปด้วยไปด้วย ผมจะไปด้วย พวกผมเองก็ถูกเจ้ายักษ์ผู้ร้ายรายนั่นแก้ง้ออยู่ประจำจนอยู่แบบนี้โงะละ” ยิ่งไปกว่านั้นผู้ติดตามทั้งสามตัวและพรรคพวก 10 ตัวที่ติดตามมาต่างร่วมแรงร่วมใจกันปราบยักษ์ด้วยกันเป็นอย่างดี และพฤติกรรมทั้งสามตัวพร้อมใจกันตอบรับคำปฏิเสธไม่ยอมรับเครื่องมือทำชั่วจากยักษ์ของโมะโมะตะโรนั้น ยิ่งเน้นให้เห็นถึงการนิยมในการทำความดีของผู้ติดตามอีกด้วย

ตัวละครในเรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ เซกะอิ โทะฉิมิโกะนั้นถูกสร้างขึ้นโดยเน้นเรื่องเงินไม่ว่าจะเป็นตายาย และคนในหมู่บ้านที่ยากจนเพราะยักษ์ และยักษ์ที่ร้ายรวยจากการขูดรีดสิ่งของและทรัพย์สินสมบัติจากชาวบ้าน และเน้นให้เห็นถึงความสามัคคีของโมะโมะตะโรและผู้ติดตามจำนวนมากในการปราบยักษ์ ซึ่งเซกะอิ โทะฉิมิโกะได้เขียนเอาไว้ในบทนำของเรื่องไว้ว่า เรื่อง “โมะโมะตะโร” ในบทที่ 5 นี้ได้นำเอาเรื่องโมะโมะตะโรที่มีพฤติกรรมรุกรานซึ่งเป็นแนวคิดด้านจักรวรรดินิยม มาดัดแปลงเป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดเกี่ยวกับการต่อสู้ของชนใช้แรงงานแทน²²

3.7 “โมะโมะตะโร” (桃太郎) ของ มะทซึมุระ ทะเกะโอะ (松村武雄)

“โมะโมะตะโร” ของ มะทซึมุระ ทะเกะโอะ ตีพิมพ์ในหนังสือชุด “นิฮงโดวะฉุ” ชุด “เซกะอิโดวะทะอิเคะ” เล่มที่ 16 โดยสำนักพิมพ์ เซกะอิโดวะทะอิเคะฮักโกกะอิ (世界童話大系発行会) ในปีทะอิโมะที่ 13 โดยมีเรื่องย่อต่อไปนี้

3.7.1 เรื่องย่อ

เรื่องราวของเด็กชายที่เกิดจากลูกท้อ ซึ่งยายเก็บได้จากแม่น้ำและให้ชื่อว่า โมะโมะตะโร เมื่อโตขึ้นโมะโมะตะโรขออนุญาตตาและยายออกเดินทางไปปราบยักษ์ซึ่งคอยมารุกรานชาวบ้านที่เกาะโอโนิงะฉิมะ ระหว่างทางเจอกับสุนัข ลิง และไก่ฟ้า ทั้งสามเมื่อรู้ว่าโมะโมะตะโรกำลังจะเดินทางไปปราบยักษ์จึงขอตามไปด้วย โมะโมะตะโรจึงให้คิบิตังโกะหนึ่งลูกแก่ทุกตัวเป็นการตอบแทน เมื่อทั้งหมดเดินทางถึงเกาะโอโนิงะฉิมะจึงเปิดฉากต่อสู้กับยักษ์โดยไก่ฟ้าบินเข้าไปในประตูบอกกับยักษ์ที่ช่วยกันดันประตูอยู่ว่าให้ยอมแพ้ ยักษ์จึงตกใจปล่อยมือจากประตู โมะโมะตะโรและผู้ติดตามจึงผลักประตูเข้าไปข้างใน ส่วนสุนัขไล่กัดขायักษ์ และลิงไล่ชวนหน้ายักษ์ ส่วนโมะโมะตะโรก็ต่อสู้กับนายพลฝั่งยักษ์จนยอมแพ้ และให้นายพลฝั่งยักษ์สาบานว่าจะไม่ทำชั่วอีกแล้วจึงชนสมบัติต่างๆ ออกมาให้กับโมะโมะตะโร หลังจากนั้นโมะโมะตะโรและพรรคพวกเดินทางกลับมายังหมู่บ้าน แบ่งสมบัติที่ได้มากับผู้ติดตาม แล้วใช้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุข หลังจากนั้นยักษ์ไม่เคยทำความชั่วอีกเลย

3.7.2 ตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม

ในเรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ มะทซึมุระ ทะเกะโอะ นั้นตัวละครโมะโมะตะโรมีความแข็งแกร่ง

²¹ เรื่องเดียวกัน, pp. 132

²² เรื่องเดียวกัน, はじがき.

กล้าหาญ และเสียสละ คล้ายคลึงกับในนิทานพื้นบ้าน โดยโมะโตะโรเกิดจากลูกท้อ แต่มีการบรรยายเพิ่มเติมในส่วนที่ตาและยายอาบน้ำให้กับโมะโตะโรดังประโยค 「お婆さんはすぐに赤ちゃんを抱きあげて、うぶ湯をつかはせました。」²³ ยายรีบอุ้มเด็กทารกขึ้นมากอดไว้ แล้วอาบน้ำอุ่นให้ ทำให้โมะโตะโรดูเป็นเด็กทารกธรรมดาซึ่งเป็นลูกของตาและยายจริงๆ

ส่วนตัวละครยักษ์ในเรื่องนี้มีพฤติกรรมเลว คือ ฆ่าคนและรุกรานชาวบ้าน โดยข้ามทะเลมาขโมยของและฆ่าชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านลำบากมากดังประโยค 「この頃鬼が島から鬼どもが海をわたって来て、物を取ったり、人を殺したりして、しやうがありませんでした。」²⁴ ช่วงนี้มีพวกยักษ์จากเกาะโอะนิเงะฉิมะข้ามทะเลมาขโมยของชาวบ้านบ้าง ฆ่าชาวบ้านบ้าง ทำให้ลำบากกันไปหมด ซึ่งคล้ายคลึงกับในนิทานพื้นบ้าน

สำหรับตัวละครผู้ติดตามในเรื่องนี้มี 3 ตัว คือ สุนัข ลิง และไก่ฟ้า ยอมเป็นผู้ติดตามของโมะโตะโรเพราะคิปีดงโอะ ดังประโยค 「お腰のものなんでございます。」 「日本一の黍団子。」 「一つ下さいお供します。」 「よしよし、やるからついて来い。」²⁵ “ของที่แขวนที่เอวคืออะไรหรือขอรับ” “คิปีดงโอะอันดับหนึ่งของญี่ปุ่น” “ขอหนึ่งอันแล้วผมจะเดินทางไปด้วย” “ได้เลย ได้เลย มาด้วยกันสิแล้วจะให้” ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้ติดตามที่ดี คอยช่วยเหลือโมะโตะโรในการปราบยักษ์

ตัวละครในเรื่องในเรื่อง “โมะโตะโร” ของ มะทซึมุระ ทะเกะโอะ มีลักษณะใกล้เคียงกับนิทานพื้นบ้านโดยใช้เนื้อหาแบบเดียวกัน โดยลักษณะของตัวละครมีความแตกต่างจากเรื่องอื่นๆ ที่ผ่านมา

ซึ่งจะเห็นได้ว่าความยิ่งใหญ่ของโมะโตะโรลดลงเมื่อเทียบกับเรื่องสั้นดัดแปลงเรื่องอื่น เนื่องจากมีการหลีกเลี่ยงภาพลักษณ์ในการเป็นผู้รุกรานของโมะโตะโร โดยเห็นได้จากลักษณะการเขียนที่อธิบายให้เห็นถึงเหตุผลและความเหมาะสมที่โมะโตะโรต้องเดินทางไปปราบยักษ์

3.8 “โมะโตะโร” (桃太郎) ของ อะกุกะงะวะ ริวโนะซุเกะ (芥川竜之介)

“โมะโตะโร” ของอะกุกะงะวะ ริวโนะซุเกะ ตีพิมพ์ในนิตยสารซันเดย์แมกซีน (『サンデー毎日』) ฉบับพิเศษฤดูร้อน วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1924 (ปีทะเลอิโตะที่ 13) โดยมีเรื่องย่อดังต่อไปนี้

3.8.1 เรื่องย่อ

“โมะโตะโร” เป็นเรื่องราวของเด็กหนุ่มซึ่งเกิดจากลูกท้อที่ตกมาจากสวรรค์ อยู่มาวันหนึ่งโมะโตะโรนี้ก็อยากจะทำอะไรก็ไปปราบยักษ์ตาและยายซึ่งไม่ชอบโมะโตะโรอยู่แล้วเพราะเป็นเด็กขี้เกียจรีบสนับสนุนเตรียมของให้ออกเดินทางระหว่างทางได้สุนัข ลิง และไก่ฟ้าเป็นผู้ติดตามทั้งหมดทะเลาะกันตลอดการเดินทาง ส่วนลิงตัดพ้อกับโมะโตะโรตลอดว่าคิปีดงโอะครึ่งก่อนที่ได้มานั้นไม่เพียงพอ จนโมะโตะโรยอมยกสมบัติบนเกาะยักษ์ให้ ลิงจึงรีบไป ส่วนยักษ์นั้นเป็นยักษ์ที่รักสันติและไม่เคยรุกรานใคร หลังจากโมะโตะโรเดินทางถึงเกาะยักษ์ สุนัขเข้าไปกัดยักษ์หนุ่มจนตาย ไก่ฟ้าใช้จิ้งจอกเหลมจิกลูกยักษ์จนตาย ส่วนลิงนั้นข่มขืนลูกสาวยักษ์ก่อนฆ่าให้ตาย หลีกจากปราบยักษ์ได้แล้วชีวิตของโมะโตะโรก็ถูกยักษ์รุกรานตลอดเวลาไม่เคยได้อยู่อย่างสงบสุขเลย

²³ 松村武雄「桃太郎」『日本童話集』世界童話大系 第18巻、大系刊行會、1924年7月1日、pp. 234

²⁴ เรื่องเดียวกัน, pp. 235

²⁵ เรื่องเดียวกัน, pp. 237

3.8.2 ตัวละครโมะโมะตะโร, ยักษ์ และผู้ติดตาม

ในเรื่องสั้น “โมะโมะตะโร” ของ อะกุตะงะวะ ริวโนะซุเกะ นั้นโมะโมะตะโรกำเนิดจาก ลูกท้อเช่นเดียวกับในนิทานพื้นบ้านแต่ได้เพิ่มเติมต้นกำเนิดของโมะโมะตะโรให้แตกต่างไปจากนิทานพื้นบ้าน โดยลูกท้อของโมะโมะตะโรไหลมาตามแม่น้ำ นั้นไม่ใช่สิ่งที่สวรรค์กำหนดแต่เป็นความบังเอิญที่เกิดขึ้นจากนกกาเยาะตະงะระซุที่บังเอิญไปจิกโคนลูกท้อลูกนั้น ดังประโยค 「一万年に一度結んだ実は一千年の間は地へ落ちない。しかしある寂しい朝、運命は一羽の八咫鴉になり、さっとその枝へおろして来た。と思うともう赤みのさした、小さい実を一つ啄み落した。」²⁶ ลูกท้อที่หนึ่งหมื่นปีจะออกลูกเพียงครั้งเดียวนั้นไม่เคยตกลงบนพื้นดินในช่วงหนึ่งพันปีที่ผ่านมา แต่เข้าอันเจียบเหงาวันหนึ่ง ฟาลีซิดิ์ให้นกกาเยาะตະงะระซุตัวหนึ่งบินมาเกาะที่กิ่งไม้ แล้วทันใดนั้นก็จิกผลท้อเล็กๆ สีแดงตกลงมา และเพิ่มความยิ่งใหญ่ของโมะโมะตะโรโดยให้ต้นท้อของโมะโมะตะโรนั้นเป็นต้นไม้ของเทพอิสะนะงิ และนกกาที่มาจิกลูกท้อให้ร่วงนั้นเป็นนกกาของเทพอะมะตะระซุโอมิกะมิที่ส่งมาช่วยจักรพรรดิจิมมุ นอกจากนี้โมะโมะตะโรยังมีพฤติกรรมไม่กตัญญูรู้คุณต่อตายายที่ต้องการเดินทางไปปราบยักษ์ก็เพราะโมะโมะตะโรไม่ยอมล่าบาก ดังประโยค 「思い立った訣はなぜかというと、彼はお爺さんやお婆さんのように、山だの川だの畑だのへ仕事に出るのがいやだったせいである。」²⁷ สาเหตุที่นี้จะทำก็เพราะเขาไม่ยอมทำงานที่ภูเขา แม่น้ำ หรือทุ่งนาเหมือนตาและยาย และ

โมะโมะตะโรยังมีพฤติกรรมโอ้อวดตัวเองอีกด้วย ดังประโยค 「桃太郎は得意そうに返事をした。勿論実際は日本一かどうか、そんなことは彼にも怪しかったのである。」²⁸ โมะโมะตะโรตอบด้วยท่าทางภาคภูมิใจ แน่ใจว่าความจริงโมะโมะตะโรเองก็ยังกังขาอยู่เช่นกันว่าเป็นอันดับหนึ่งของญี่ปุ่นหรือไม่ นอกจากนั้นโมะโมะตะโรยังใช้ประโยชน์จากผู้ที่อ่อนแอกว่าโดยพยายามให้ตัวเสียผลประโยชน์น้อยที่สุด ดังคำบรรยายดังนี้ 「犬はしばらく強情に、「一つ下さい」を繰り返した。しかし桃太郎は何といっても「半分やろう」を撤回しない。こうなればあらゆる商売のように、所詮持たぬものは持ったものの意志に服従するばかりである。」²⁹ สุนัขยังดึงดันบอกข้าๆ อยู่พักหนึ่งว่า “ขอหนึ่งลูก” แต่ไม่ว่าจะพูดว่ายังไงโมะโมะตะโรก็ยังยืนกรานอย่างหนักแน่นว่า “ให้แค่ครึ่งลูก” การทำแบบนี้เหมือนเป็นการค้าขาย ซึ่งทำยที่สุดผู้ไม่มีก็ยอมต้องทำตามคำสั่งของผู้มี จะเห็นได้ว่าโมะโมะตะโรมีพฤติกรรมตรงกันข้ามกับ โมะโมะตะโรในนิทานพื้นบ้าน เช่น ออกตัญญู หลงตนเอง ต่อรองเพื่อประโยชน์ส่วนตน และเป็นผู้รุกรานยักษ์ ซึ่งทำลายภาพลักษณ์วีรบุรุษของโมะโมะตะโรไปอย่างสิ้นเชิง

สำหรับตัวละครยักษ์นั้นเป็นยักษ์ที่รักสันติ ไม่รุกรานใคร ใช้ชีวิตตามแบบมนุษย์ทุกประการ ดังข้อความต่อไปนี้ 「こういう楽土に生を享けた鬼は勿論平和を愛していた。いや、鬼というものは元来我々人間よりも享乐的に出来上った種族らしい。」³⁰ แน่ใจว่ายักษ์ที่อาศัยอยู่บนแดนสวรรค์แบบนี้ย่อมต้องรักสันติภาพ ไม่ลึ ยักษ์นั้นเป็นพวกรักความสุขสนานมากกว่ามนุษย์มาแต่ไหนแต่ไรแล้ว แต่หลังจากที่โมะโมะตะโรปราบยักษ์

²⁶ 芥川龍之介、「桃太郎」『芥川龍之介全集 第三巻』（筑摩書房、1976年5月15日 第7刷発行）、pp. 216.

²⁷ เรื่องเดียวกัน, pp. 216

²⁸ เรื่องเดียวกัน, pp. 217

²⁹ เรื่องเดียวกัน, pp. 217

³⁰ เรื่องเดียวกัน, pp. 218

แล้วกลับมาอยู่หมู่บ้านเดิมกลับไม่มีความสุขเหมือนในนิทานพื้นบ้าน เพราะยักษ์กลับมาแก้แค้นอยู่ตลอดเวลา ดังข้อความต่อไปนี้ 「鬼の子供は一人前になると番人の雉を噛み殺した上、たちまち鬼が島へ逐電した。のみならず鬼が島に生き残った鬼は時々海を渡って来ては、桃太郎の屋形へ火をつけたり、桃太郎の寝首をかこうとした。」³¹ เมื่อลูกลักษณ์โตขึ้นก็ฆ่าไก่ฟ้าผู้เฝ้ายาม แล้วก็กลับไปข่มขืนตัวที่เกาะโอนิงะฉิมะ ไม่เพียงเท่านั้นยักษ์ที่รอดชีวิตบนเกาะโอนิงะฉิมะนั้นบางที่ยังข้ามทะเลมาวางเพลิงบ้านของโมะโมะตะโรบ้าง มาลอบตัดคอโมะโมะตะโรบ้าง จะเห็นว่าการดัดแปลงพฤติกรรมของมนุษย์และยักษ์ให้ตรงข้ามกับลักษณะทั่วไป ยักษ์กลายเป็นผู้ถูกรุกราน และมนุษย์เป็นผู้รุกราน

ส่วนตัวละครผู้ติดตามนั้นมีทั้งหมด 3 ตัว คือ สุนัข ลิง และไก่ฟ้า เหมือนในนิทานพื้นบ้าน แต่มีพฤติกรรมที่แตกต่างจากในพื้นบ้าน กล่าวคือ สุนัขแสดงพฤติกรรมไม่พอใจที่โมะโมะตะโรให้คิบังโงะตนเพียงครึ่งลูก ดังคำบรรยายต่อไปนี้ 「犬もとうとう嘆息しながら、黍団子を半分貰う代りに、桃太郎の伴をすることになった。」³² ในที่สุดสุนัขก็ถอนหายใจพร้อมกับยอมเป็นลูกสมุนของโมะโมะตะโรแลกเปลี่ยนคิบังโงะครึ่งลูก ส่วนลิงนั้นมีพฤติกรรมไม่ยอมเสียผลประโยชน์ส่วนตน ดังประโยคต่อไปนี้ 「黍団子の勘定に素早い猿はもつともらしい雉を莫迦にする。」³³ ลิงที่คำนวณคิบังโงะอย่างฉับไวแกล้งไก่ฟ้าที่รอบรู้ทุกอย่าง ที่แสดงให้เห็นภาพการต่อรองผลประโยชน์ระหว่างโมะโมะตะโรกับลิง สำหรับไก่ฟ้านั้นเป็นผู้ติดตามที่มีความมอดทน มีเหตุผล และเชื่อฟังคำสั่งของโมะโมะตะโรมากที่สุด ดังข้อความต่อไปนี้ 「しかし雉は犬をなだめながら猿に主従の道徳を教え、桃太郎の命に従えと云った。」³⁴ แต่ไก่ฟ้าก็

พลอยโยนสุนัข พร้อมกับสอนลิงเรื่องศีลธรรมของบ่าว นาย และบอกให้ลิงเชื่อฟังคำสั่งของโมะโมะตะโร

ในเรื่องสั้น “โมะโมะตะโร” ของอะกุตะงะวะะ ริวโนะซุเกะ มีตัวละครเหมือนกับในนิทานพื้นบ้าน แต่ผู้เขียนได้เพิ่มเติมรายละเอียดของตัวละครให้มีพฤติกรรมที่ตรงข้ามกับตัวละครในนิทานพื้นบ้าน เช่น โมะโมะตะโรผู้เป็นเสมือนตัวแทนของเทพกลับมีพฤติกรรมรุกรานยักษ์ผู้รักสันติ สุนัข ลิง และไก่ฟ้าก็ไม่มีควมสามัคคีกัน ไม่เชื่อฟังโมะโมะตะโร มีพฤติกรรมเห็นแก่ตัวและระรานผู้อื่น ส่วนยักษ์ผู้รักสันติ ไม่ชอบรุกรานผู้อื่น และผู้ติดตามที่ไม่มีควมสามัคคี เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตน ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ใหม่ของตัวละคร

4. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบตัวละครโมะโมะตะโร, ยักซ์ และผู้ติดตามและบทบาทหน้าที่ในวรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยเมจิและทเฮอิโผ

จากการศึกษาตัวละคร โมะโมะตะโร ยักซ์ และผู้ติดตามในเรื่องสั้นที่ดัดแปลงมาจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง “โมะโมะตะโร” จำนวน 8 เรื่อง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1891 (ปีเมจิที่ 24) จนถึงปี ค.ศ. 1924 (ปีทเฮอิโผที่ 13) ผู้วิจัยสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบตัวละครและบทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านในวรรณกรรมญี่ปุ่น ดังต่อไปนี้

4.1.1 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบตัวละคร

1) โมะโมะตะโร

ตัวละครโมะโมะตะโรในเรื่องสั้นดัดแปลงจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง “โมะโมะตะโร” ทั้ง 8 เรื่องนั้นยังคงมีภาพลักษณ์ของเด็กที่มีต้นกำเนิด

³¹ เรื่องเดียวกัน, pp. 219-220.

³² 芥川龍之介、「桃太郎」『芥川龍之介全集 第三巻』（筑摩書房、1976年5月15日 第7刷発行）、pp. 217.

³³ เรื่องเดียวกัน, pp. 217.

³⁴ เรื่องเดียวกัน, pp. 217.

ไม่ธรรมดา เช่น เกิดจากลูกท้อที่ไหลมาจากแม่น้ำ ดังเช่นในเรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ หรือ เกิดจากขนมรูปลูกท้อ ดังเช่นในเรื่อง “อิมะโมะโมะตะโร” ของ เคียวโนะวะระเบะเออิ เป็นต้น และเป็นผู้มีพลังกำลังแข็งแรง โดยผู้วิจัยสังเกตเห็นลักษณะของตัวละครโมะโมะตะโรว่าสามารถแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ *ตัวละครที่เป็นตัวละครเดียวกับนิทานพื้นบ้าน* ได้แก่ เรื่อง “นิฮงโกะตะอิบะนะมิ” ของ เคียวโนะวะระเบะเออิ, “โมะโมะตะโรโสะกุสะนะมิ” ของ อิวะยะ ซะสะนะมิ, “โมะโมะตะโร” ของ มะทุซุมุระ ทะกะโอะ, “โมะโมะตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ, “โมะโมะตะโร” ของ ซะกะอิ โทะมิอิโกะ และ “โมะโมะตะโร” ของ อะกุตะงะวะ ริวโนะซุเกะ และ *ตัวละครที่ไม่ใช่ตัวเดียวกับในนิทานพื้นบ้าน* ได้แก่เรื่อง “โอะนิโมะโมะตะโร” ของ โอะสะกิ โคโย, “อิมะโมะโมะตะโร” ของ เคียวโนะวะระเบะเออิ ซึ่งมักพบในเรื่องสั้นดัดแปลงช่วงปลายสมัยเมจิ โดยเรื่อง “โอะนิโมะโมะตะโร” ของ โอะสะกิ โคโย นั้นตัวละครโมะโมะตะโร คือ ยักษ์ที่เกิดจากลูกท้อที่มีรสชาติขม ชื่อ คุโมะโมะตะโร (苦桃太郎) ส่วน “อิมะโมะโมะตะโร” ของ เคียวโนะวะระเบะเออินั้นตัวละครโมะโมะตะโร คือ เด็กที่เกิดจากขนมรูปลูกท้อและออกเดินทางไปเกาะโอะนิงะมิเลียแบบตามเรื่องเล่าในนิทานพื้นบ้าน

เมื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบตัวละครเปรียบเทียบกับยุคสมัยแล้วพบว่าตัวละครโมะโมะตะโรซึ่งเป็นตัวเดียวกับในนิทานพื้นบ้านจะไม่ปรากฏตัวในเรื่อง หรือไม่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง ในผลงานช่วงปลายสมัยเมจิ เช่น เรื่อง “โอะนิโมะโมะตะโร” (ปีเมจิที่ 24) ของ โอะสะกิ โคโย ซึ่งเป็นเรื่องราวของยักษ์ที่เคยถูกโมะโมะตะโรมาปราบแล้วอยากแก้แค้นโมะโมะตะโรคืน จึงไม่ปรากฏตัวละครโมะโมะตะโรในเรื่อง ส่วนเรื่อง “อิ

มะโมะโมะตะโร” (ปีเมจิที่ 28) นั้นเป็นเรื่องของตัวละครอื่นที่ได้รับอิทธิพลจากนิทานพื้นบ้านจึงมีชื่อและการเดินทางไปปราบยักษ์เหมือนเช่นในนิทานพื้นบ้าน สุดท้ายคือเรื่อง “นิฮงโกะตะอิบะนะมิ” (ปีเมจิที่ 34) ของ เคียวโนะวะระเบะเออิ ที่กล่าวถึงเรื่องราวของโมะโมะตะโรในช่วงอายุ 50 ปีหลังไปปราบยักษ์มาแล้ว ถึงแม้จะเป็นตัวละครโมะโมะตะโรตัวเดียวกับในนิทานพื้นบ้านแต่ไม่ใช่ตัวละครหลักในการดำเนินเรื่อง เมื่อเข้าสู่ช่วงต้นสมัยทอโฮเม พบว่าผลงานในช่วงนี้นั้นตัวละครโมะโมะตะโรมักจะมีบทบาทเป็นตัวแสดงหลักของเรื่อง เช่น เรื่อง “โมะโมะตะโรโสะกุสะนะมิ” (ปีทอโฮเมที่ 3) ของ อิวะยะ ซะสะนะมิ โดยยังคงรูปแบบการเล่าแบบเล่าเรื่องต่อจากนิทานพื้นบ้าน โดยกล่าวถึงพฤติกรรมของโมะโมะตะโรหลังไปปราบยักษ์ที่ต้องการปกป้องเกาะโอะนิงะมิะจากเมือง “เนะ โนะ คุนิ” โดยมีการใช้ของวิเศษ เช่น ลูกแก้ววิเศษและค้อนวิเศษในการเรียกพายุจนเรือศัตรูจม หรือการใช้ผ้าคลุมพรางตัวเพื่อแอบเข้าไปจับตัวพระราชชายาในปราสาท ยิ่งกว่านั้นสิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนในผลงานช่วงนี้คือการดัดแปลงเนื้อเรื่องเพื่อเสียดสีเรื่อง “สงคราม” รวมไปถึง “ลัทธิจักรวรรดินิยม” ดังที่ได้วิเคราะห์ไปแล้วในหัวข้อที่ 3.2 และ 3.4 เมื่อเข้าสู่สมัยทอโฮเมแล้วลักษณะของตัวละครโมะโมะตะโรที่ปรากฏในผลงานมักเป็นรูปแบบการเล่าเรื่องแบบนำเอานิทานพื้นบ้านทั้งเรื่องมาดัดแปลง เช่น เรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ, “โมะโมะตะโร” ของ มะทุซุมุระ ทะกะโอะ, “โมะโมะตะโร” ของ ซะกะอิ โทะมิอิโกะ โดยยังคงภาพลักษณ์ของโมะโมะตะโรที่เป็นเด็กวิเศษและมีข้ออ้างที่เหมาะสมในการไปปราบยักษ์ แต่มีการดัดแปลงรายละเอียดพฤติกรรมของโมะโมะตะโรบางส่วน เช่น การให้เหตุผลในการออกเดินทางไปปราบยักษ์ของโมะโมะตะโรว่าต้องการทำไปเพื่อ

ทดสอบความสามารถของตนเอง ในเรื่อง “โม่โม่ ตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ ดังที่วิเคราะห์ใน หัวข้อที่ 3.5 หรือการปฏิเสธไม่รับผ้าคลุมพิเศษ และ ค้อนวิเศษจากยักษ์ซึ่งเป็นสิ่งของนอกเหนือไปจาก สิ่งที่ยักษ์ไปปล้นจากหมู่บ้านของตนมา ในเรื่อง “โม่โม่ ตะโร” ของ ซะกะอิ โทะฉิอิโกะ เป็นต้น ต่อ มาเมื่อเข้าสู่ช่วงปลายสมัยโตะอิโมะ ในผลงานเรื่อง “โม่โม่ ตะโร” ของ อะกุตะงะวะ ริวโนะซุเกะ นั้น กลับมีรูปแบบการเขียนที่แตกต่างออกไป โดยเขียน แบบมีการเล่าเรื่องเพิ่มเติมในส่วนหน้า และส่วนหลัง ของนิทานพื้นบ้าน และยังเปลี่ยนภาพลักษณ์ของ โม่โม่ ตะโรให้ตรงข้ามกับในนิทานพื้นบ้านอย่างสิ้น เจิง กล่าวคือให้โม่โม่ ตะโรกลายเป็นผู้รุกรานยักษ์ อย่างไม่มีความยุติธรรม

2) ยักษ์

ตัวละครยักษ์ ใน เรื่อง สั้น ดัดแปลงจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง “โม่โม่ ตะโร” ทั้ง 8 เรื่องล้วนเป็นฝ่ายที่ถูกโม่โม่ ตะโรเดินทางไปต่อสู้ ด้วย แต่ภาพลักษณ์ของยักษ์ในเรื่องสั้นที่ดัดแปลงมา นั้นมีความแตกต่างกัน โดยผู้วิจัยแบ่งออกได้เป็น 3 แบบ ได้แก่ แบบที่หนึ่ง คือ *ภาพลักษณ์ยักษ์เหมือน ในนิทานพื้นบ้านแต่ตัวละครยักษ์ในเรื่องไม่ใช่ตัว เดียวกับในนิทานพื้นบ้านหรือไม่มีบทบาทสำคัญใน เรื่อง* ซึ่งพบในเรื่องสั้นดัดแปลงช่วงปลายสมัยเมจิไป จนถึงต้นสมัยโตะอิโมะ เช่น เรื่อง “โอะนิโม่โม่ ตะโร” ของ โอะสะกิ โคโย ที่พูดถึงราชายักษ์ซึ่งเป็นยักษ์ที่ โคนโม่โม่ ตะโรปราบจึงรู้สึกแค้นจนได้ส่งยักษ์ที่ชื่อ คุโม่โม่ ตะโร เป็นตัวแทนยักษ์เดินทางไปแก้แค้น แต่สุดท้ายกลับเดินทางไม่ถึงญี่ปุ่นจึงไม่ได้ต่อสู้กับโม่ โม่ ตะโร, เรื่อง “อิมะโม่โม่ ตะโร” ของ เคียวโนะ วะระเบะอิ ที่กล่าวถึงการเดินทางไปปราบยักษ์ของ โม่โม่ ตะโร ซึ่งในเรื่องนี้ทั้งตัวละครยักษ์และโม่โม่ ตะโรล้วนเป็นตัวละครคนละตัวกับในนิทานพื้นบ้าน,

เรื่อง “โม่โม่ ตะโร โสะกุสะนะมิ” ของ อิวะยะ ซะสะนะมิ ที่ตัวละครยักษ์ไม่ได้มีบทบาทหลักในเรื่อง โดยเป็นเพียงข้ารับใช้ของโม่โม่ ตะโรเท่านั้น แต่ตัว ละครที่โม่โม่ ตะโรไปสู้รบด้วยกลับเป็นราชาของ เมืองอื่น และเรื่อง “นิฮงโกะตะอิบะนะมิ” ของ เคียวโนะวะระเบะอิ ที่กล่าวถึงเพียงแค่ทรัพย์สินสมบัติ ของยักษ์ที่โม่โม่ ตะโรได้มาโดยยักษ์ไม่มีบทบาท สำคัญในเรื่องแต่อย่างใด ดังนั้นภาพลักษณ์ของ ยักษ์ในแบบแรกจึงเป็นภาพลักษณ์เหมือนในนิทาน พื้นบ้านเนื่องจากในเรื่องไม่มีการกล่าวถึงพฤติกรรม ของยักษ์ หรือสาเหตุการเดินทางไปปราบยักษ์ของ โม่โม่ ตะโรอย่างชัดเจน แบบที่สอง คือ *ภาพลักษณ์ ยักษ์เหมือนในนิทานพื้นบ้านโดยยักษ์มีบทบาทสำคัญ ในเรื่อง* ซึ่งพบได้ในเรื่องสั้นดัดแปลงช่วงสมัยโตะอิโมะ โดยมีลักษณะการเล่าเรื่อง โครงเรื่อง พฤติกรรมของ ตัวละครยักษ์นั้นเหมือนนิทานพื้นบ้าน แต่มีการ ดัดแปลงพฤติกรรมของยักษ์โดยมีการบรรยายถึง พฤติกรรมของยักษ์อย่างละเอียด เป็นเหตุผล สอดคล้องให้เห็นว่าทำไมโม่โม่ ตะโรจึงต้องเดินทาง ไปปราบยักษ์ เช่น เรื่อง “โม่โม่ ตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ ที่ตัวละครยักษ์เป็นยักษ์เลวมัก ออกปล้นทรัพย์สินสมบัติของประเทศอื่นๆ อยู่เสมอแต่ ไม่ได้มารุกรานที่หมู่บ้านของโม่โม่ ตะโรเหมือนใน นิทานพื้นบ้าน โดยในเรื่องเน้นถึงระยะทางความ ห่างไกลของเกาะยักษ์และทรัพย์สินที่มี ดังที่ได้ วิเคราะห์ในหัวข้อ 3.5 เรื่อง “โม่โม่ ตะโร” ของ ซะกะอิ โทะฉิอิโกะ ที่ตัวละครยักษ์เป็นยักษ์เลวมี พฤติกรรมรุกรานและข่มขู่ชาวบ้าน โดยเน้นให้เห็นถึง พฤติกรรมการขูดรีดเงินและของมีค่าจากคนใน หมู่บ้านซึ่งแตกต่างไปจากยักษ์ในสมัยก่อนที่จะ ทำร้ายผู้คนด้วยการกินคน ดังที่ได้วิเคราะห์ในหัวข้อ 3.6, ส่วนเรื่อง “โม่โม่ ตะโร” ของ มะทซึมุระ ทะเกะโอะ นั้นเป็นยักษ์ที่ฆ่าคนและรุกรานชาวบ้าน

โดยเดินทางข้ามทะเลมาขโมยของและฆ่าชาวบ้านจึงทำให้ชาวบ้านลำบากมาก ส่วนแบบที่สาม คือ ภาพลักษณ์ของยักษ์ที่ตรงข้ามกับนิทานพื้นบ้าน ซึ่งพบได้ในเรื่องสั้นดัดแปลงในช่วงปลายสมัยทมิฬ โดยมีภาพลักษณ์ของยักษ์ที่รักสันติ ไม่เคยรุกรานใคร ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ที่ตรงกันข้ามกับนิทานพื้นบ้านอย่างสิ้นเชิง เช่น ในเรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ อะกุตะงะวะ ริวโนะซุเกะ

3) ผู้ติดตาม

ตัวละครผู้ติดตามในเรื่องสั้นดัดแปลงจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง “โมะโมะตะโร” มีภาพลักษณ์ที่แตกต่างกันไปตามช่วงเวลา โดยผลงานในช่วงปลายสมัยเมจินั้นตัวละครผู้ติดตามมักจะแตกต่างจากนิทานพื้นบ้าน เช่น ในเรื่อง “โอะนิโมะโมะตะโร” ของ โอะสะกิ โคโย ที่มีปีศาจมังกร, ลิงบาบูนใหญ่ และหมาป่า เป็นผู้ติดตาม มีลักษณะพิเศษ คือ ใช้พลังวิเศษได้ และมีขนาดใหญ่ โดยทั้งหมดให้ความร่วมมือกับคุโมะโมะตะโรในการออกเดินทางไปปราบโมะโมะตะโรเป็นอย่างดี แม้จะทะเลาะกันในตอนจบ, ส่วนเรื่อง “อิมะโมะโมะตะโร” ของ เคียวโนะวะระเบะเออิ นั้นมีไก่, แร้งตัวใหญ่ และสิงโต โดยมีเนื้อกระป๋องเป็นรางวัลให้แทนคิบิตังโงะ โดยทั้งหมดให้ความร่วมมือกับโมะโมะตะโรในการออกเดินทางไปปราบยักษ์เป็นอย่างดี ส่วนในเรื่อง “นิฮงโกะตะอิบะนะงะมิ” ของ เคียวโนะวะระเบะเออิ นั้นไม่มีตัวละครผู้ติดตามปรากฏในเรื่อง เนื่องจากเป็นการดัดแปลงนำเอาตัวละครจากนิทานพื้นบ้านทั้ง 5 เรื่องมาแต่งใหม่จึงคงเหลือไว้แต่ตัวละครหลักโมะโมะตะโร และการกล่าวถึงเรื่องราวที่โมะโมะตะโรเคยไปปราบยักษ์และได้ทรัพย์สมบัติมาอย่างมากมาย เมื่อเข้าสู่ช่วงต้นสมัยทมิฬ พบว่าตัวละครผู้ติดตามยังมีภาพลักษณ์เหมือนนิทานพื้นบ้าน แต่มีการเพิ่มตัวละครผู้ติดตามใหม่เข้าไปในเรื่องด้วย

เช่นในเรื่อง “โมะโมะตะโรโสะกุยะนะงะมิ” ของ อิวะยะซะซะนะงะมิ ที่ยังคงภาพลักษณ์ของตัวละครผู้ติดตามในนิทานพื้นบ้านเอาไว้ แต่เพิ่มตัวละครผู้ติดตามใหม่คือ เต้ายักษ์, ปลาทรายแดง และกึ่งยักษ์ โดยผู้ติดตามทั้งสามมีบทบาทสำคัญในการช่วยโมะโมะตะโรในการเดินทางไปต่อสู้กับราชาแห่งเมือง “นะ โนะ คุนิ” เมื่อเข้าสู่ช่วงสมัยทมิฬแล้วพบว่าตัวละครผู้ติดตามในผลงานช่วงนี้จะเหมือนนิทานพื้นบ้านโดยมีเพียงแค่ 3 ตัวหลัก คือ ลิง สุนัข และไก่ฟ้า แต่จะมีบางพฤติกรรมที่แสดงออกต่อการรับคิบิตังโงะแตกต่างกันไป เช่น ออกเดินทางไปกับโมะโมะตะโรด้วยเพราะต้องการคิบิตังโงะ ในเรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ และ “โมะโมะตะโร” ของ มะทซึมุระ ทะเกะโอะ หรือออกเดินทางไปกับโมะโมะตะโรเพราะได้รับความเดือดร้อนจากพฤติกรรมของยักษ์เช่นกันโดยไม่คาดหวังว่าจะได้คิบิตังโงะ ในเรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ ซะกะอิ โทะชิอิโกะ ส่วนในช่วงปลายสมัยทมิฬพบว่ามี การดัดแปลงตัวละครผู้ติดตามให้แตกต่างไปจากภาพลักษณ์เดิมในนิทานพื้นบ้าน กล่าวคือ ไม่มีความสามัคคี ไม่ได้รู้สึกเคารพโมะโมะตะโรอย่างจริงจัง มีพฤติกรรมคล้ายมนุษย์ เช่น ต่อรอง ข่มขืนยักษ์ เป็นต้น ในผลงานเรื่อง “โมะโมะตะโร” ของ อะกุตะงะวะ ริวโนะซุเกะ

4.1.2 บทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านในวรรณกรรมญี่ปุ่น

จากการวิเคราะห์ตัวละครโมะโมะตะโรยักษ์ และผู้ติดตามในเรื่องสั้นที่ดัดแปลงมาจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง “โมะโมะตะโร” จำนวน 8 เรื่อง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1891 (ปีเมจิที่ 24) จนถึงปี ค.ศ. 1924 (ปีทมิฬที่ 13) จะเห็นได้ว่า ในช่วงปลายสมัยเมจิซึ่งเริ่มมีการเขียนเรื่องสั้นที่ดัดแปลงเนื้อหาของนิทานพื้นบ้านเรื่อง “โมะโมะตะโร” นั้น เน้นการเขียนแบบเล่าเรื่องส่วนหลังต่อจากนิทานพื้นบ้าน และมีการ

ปรับเปลี่ยน ปรับเพิ่ม-ลดตัวละครจากในนิทานพื้นบ้าน รวมทั้งมีการสร้างตัวละครใหม่ขึ้นมา โดยเรื่องในช่วงแรกจะเน้นเนื้อหาสนุกสนาน ฉากต่อสู้พิสดาร แต่ต่อมาภายหลังเนื้อหาเริ่มมีการสอดแทรกคำศัพท์ คำพูด หรือพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับ “สงคราม” ให้เห็น เมื่อเข้าสู่ช่วงต้นสมัยทะอิโฌพบว่า การนำนิทานพื้นบ้านมาใช้ในนั้นมักนำเอาเนื้อหาของนิทานพื้นบ้านมาใช้เหมือนเดิมโดยเน้นการดัดแปลงในส่วน ของรายละเอียด เช่น ต้นกำเนิดของโมะโมะตะโร พฤติกรรมของยักษ์ หรือวัตถุประสงค์ในการออกเดินทางไปปราบยักษ์ของโมะโมะตะโร เป็นต้น มีการสอดแทรกให้เห็นถึงการต่อต้านด้านแรงงานอีกด้วย ส่วนในช่วงปลายสมัยทะอิโฌนั้น มีลักษณะการเขียนโดยเพิ่มเนื้อเรื่องทั้งส่วนหน้า และส่วนหลังของนิทานพื้นบ้าน โดยเนื้อเรื่องสะท้อนให้เห็นทั้งด้านสงคราม และพฤติกรรมที่ไม่ดีของมนุษย์ ปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของตัวละครในลักษณะตรงข้ามกับในนิทานพื้นบ้าน

5. สรุป

เรื่องสั้นที่ดัดแปลงมาจากนิทานพื้นบ้าน เรื่อง “โมะโมะตะโร” จำนวน 8 เรื่อง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1891 (ปีเมจิที่ 24) จนถึงปี ค.ศ. 1924 (ปีทะอิโฌที่ 13) นั้นมีการสร้างตัวละคร โมะโมะตะโร ยักษ์ และผู้ติดตามแตกต่างกันออกไปโดยแบ่งได้ ตามช่วงปี ดังต่อไปนี้ 1) ช่วงปลายสมัยเมจิ ได้แก่ เรื่อง “โอะนิ โมะโมะตะโร” ของ โอะสะกิ โคโย, “นิฮงโกะตะอิบะ นะมิ” และ “อิโมะโมะโมะตะโร” ของ เคียวโนะวะระ เบะอิ, “โมะโมะตะโรโสะกุสะนะมิ” ของ อิวะยะ

ชะสะนะมิ ซึ่งเน้นการเขียนแบบเพิ่มเรื่องส่วนหลัง มีการปรับเพิ่ม-ลดตัวละคร และสร้างตัวละครใหม่ 2) ช่วงต้น-กลาง สมัยทะอิโฌ ได้แก่ เรื่อง “โมะโมะ ตะโร” ของ มะทุซุมุระ ทะเกะโอะ, “โมะโมะตะโร” ของ คุซุยะมะ มะซะโอะ, “โมะโมะตะโร” ของ ชะกะอิ โทะมิอิโกะ ซึ่งนำเนื้อหาของนิทานพื้นบ้าน มาใช้เหมือนเดิมโดยเน้นการดัดแปลงในส่วนของรายละเอียด 3) ช่วงปลายสมัยทะอิโฌ ได้แก่ เรื่อง “โมะ โมะตะโร” ของ อะกุตะงะวะ ริวโนะซุเกะ ซึ่งเขียน โดยเพิ่มเนื้อเรื่องทั้งส่วนหน้า และส่วนหลังของนิทานพื้นบ้าน และดัดแปลงภาพลักษณ์ของตัวละครให้ตรง ข้ามกับนิทานพื้นบ้าน

จะเห็นได้ว่าผู้เขียนได้ใช้นิทานพื้นบ้านเป็น โครงเรื่องหลักและดัดแปลงเนื้อหา ตัวละครเพิ่มเติม โดยมีวัตถุประสงค์ต่างกัน เช่น เพื่อให้เนื้อหา สนุกสนาน สะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และ สังคม และสะท้อนถึงพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นต้น

6. หัวข้อศึกษาวิจัยต่อไป

1) ศึกษารูปแบบตัวละครและบทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านในวรรณกรรมสมัยใหม่ญี่ปุ่น ที่ดัดแปลงจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง “โมะโมะตะโร” ในช่วงสมัยโฌวะ

2) ศึกษารูปแบบตัวละครและบทบาทหน้าที่ของนิทานพื้นบ้านในวรรณกรรมสมัยใหม่ญี่ปุ่น ที่ดัดแปลงจากนิทานพื้นบ้าน 5 อันดับของญี่ปุ่น ได้แก่ “โมะโมะตะโร”, “สะนะชะกะจิอิ”, “ฉิตะกิริสุซุมะ”, “ชะรุกะนิงซึเซ็น” และ “คะชิกะชิยะมะ”

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] 芥川龍之介 (1976). 「桃太郎」 『芥川龍之介全集 第三卷』. 筑摩書房, 第7刷.
- [2] 尾崎紅葉 (1981). 『鬼桃太郎』. 名著複刻 日本児童文学館, 博文館.
- [3] 大藤幹夫 (2002). 「巖谷小波「桃太郎」異稿考」 『学大国文 (45)』.
- [4] 曲亭馬琴 原作 (1901). 京の藁兵衛 述 『日本五大噺』. 文禄堂書廬.
- [5] 京の藁兵衛 (1895). 「今桃太郎」 『少年世界』. 博文館, 第1卷8号.
- [6] 楠山正雄 (1983). 「桃太郎」 講談社学術文庫. 講談社, 第1刷.
- [7] 小滝晴子 (1989). 「ある日の「桃太郎」」 『茨女国文 創刊号 39-43』.
- [8] 堺利彦 (1922). 「桃太郎—金持鬼を征伐した話—」 『一休和尚』. 東雲堂書店.
- [9] 坂野陽子 (1994). 「<卒論>絵本論 : 桃太郎を中心に昔話絵本を考える」 『日本文学誌 要50』.
- [10] 滑川道夫著 (1981). 『桃太郎像の変容』. 東京書籍.
- [11] 原田光三郎 (2015). 「芥川龍之介における主体の問題 : 「桃太郎」を中心に」 『論叢 国語教育学 (11)』.
- [12] 松原 哲子 (2009). 「桃太郎」の物草双紙考 『実践国文学 75』.
- [13] 松村武雄 (1924). 「桃太郎」 『日本童話集』. 世界童話大系 第18卷, 大系刊行會 .

เพ็ญพร แก้วฟุ้งรังษี

หน่วยงานผู้แต่ง : นักศึกษาปริญญาเอก สาขาภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยโอซาก้า ประเทศญี่ปุ่น

Penporn Kaewfoongrungsi

Affiliation : Ph.D. student, Graduate School of Language and Culture, Osaka University

Corresponding e-mail : jungjapan@gmail.com